Poštarina plaćena u gotovom.

BOG
NAROD
SOCIJALNA
PRAVDA

LUČ

ZAGREB

GODINA XXIII. BROJ 1

SADRŽAJ: Za ovu godinu; — Dr J. Šćetinec: Organizam ili mehanizam? — † Đ. Sudeta: Plavi vjetrovi; — Dr Lj. Maraković: Današnja omladina u Engleskoj; — I. J. Lendić: U očekivanju; — O. B. Perović: Orijentacija katoličkog đaštva; — Lj. M.: Za školu i za život (Učenje latinskog jezika); — M. B. Zorić: Tihi orači; — Feuilleton: Splitski sastanak; Knjige i časopisi; Kazalište i umjetnost; Kod nas i oko nas; Iz uprave i uredništva.

IZ UREDNIŠTVA. Ovaj prvi broj »Luči« izlazi uz par dana zakašnjenja, što će naši pretplatnici vrlo lako opravdati, ako uvaže, da je na univerzi tek upisivanje, a ovaj prvi broj, koji donosi toliko promjena tražio je vrlo mnogo posla. Uredništvo se nada da je na ovaj način udovoljilo željama svih onih, koji su joj dosada prigovarali. Mi smo uvijek znali da oni prigovaraju iz ljubavi prema svome glasilu, pak smo zato učinili sve potrebno, da »Luč« bude na dostojnoj visini. Nadamo se da će s vremenom »Luč« postati još reprezentativnija. Osim novog omota i nove tehničke strane, donosimo i veći broj slika, a i u samom uređivanju donosimo znatnijih promjena, koje mnogo doprinose raznolikosti i zanimljivosti lista. Osobito će se paziti na to, da sve rubrike feljtona budu dobro uređene. U njima želimo stalno pratiti sav naš kulturni život, a specijalno književnost i umjetnost, te đački život kod nas i na strani. Osim toga predviđamo u glavnom tekstu lista seriju članaka o izboru zvanja, koji će biti pisani od stručnjaka. Zatim prikaze naših revija i prikaze stranih đačkih listova. U narednom broju donosimo članak o Kreku prigodom desetgodišnjice njegove smrti sa slikama, kao i članak o belgijskom đaštvu, također sa slikama. Ove godine ćemo nastaviti sa donošenjem rubrike: »Naši živi« u kojoj će biti izneseno najglavnije o istanutijim katoličkim kulturnim radnicima, koji su izašli iz našeg pokreta. Predviđamo i nekoliko prikaza iz svjetske književnosti. Osim toga nastojati ćemo da nam ne izbjegne ni jedna znatnija pojava. Ukratko želimo, da se »Luč« počne razvijati u pravcu, da postane velika đačka revija. Toliko do znanja našim čitačima.

Što se tiče naših suradnika, molimo ih da nam ostanu vjerni i želimo da nam se jave novi. Ali da se razumijemo, neka ne bude zamjerke, ako se što inače svake hvale dostojno ne tiska, jer će to biti radi toga, što ne pristaje u okvir pojedinoga broja kako ga uredništvo zamišlja. Zato će uredništvo češće zamoliti pojedine saradnike za savjete i članke, koji će biti potrebni da list bude potpun. Nadalje molimo drugove, koji se nalaze u većim domaćim i stranim kulturnim centrima, da se jave kao stalni saradnici iznoseći redovito pregled opće kulturnog kao i đačkog života. Zato naročito molimo i starije ljude.

Napokon se obraćamo i na srednjoškolce, koji su najveći dio čitača i koji najviše napunjaju koš. Uredništvo naročito pazi da udovolji njihovim potrebama i ove promjene su u njihovu korist. Uredništvu je prema tome osobito stalo, da se javi veći broj saradnika srednjoškolaca, kojima će se ove godine posvetiti naročita pažnja, te svima unaprijed obećavamo, da će svaki dobiti doličnu ocjenu poslanih radova, jer je uredništvo svijesno svoje organizatorne svrhe.

»Luč« na koncu obećava, da će izlaziti redovito, a osim toga obećava o Božiću jedan izvanredni božićni broj, koji će izaći, a da se pretplatnike ne prikrati ništa na ostalim brojevima. I u tom pogledu uredništvo obećava radikalne promjene. Ali na koncu je urednik tako slobodan, pak će pripomenuti, da ovo većim dijelom ovisi o tome, koliko će naši organizovani pretplatnici shvatiti svoju dužnost. Ako bude neredovitosti, jedini uzrok će biti nesavjesnost čitača. Dakle, drugovi, nastojte da se već kod drugog broja ne svadimo. Uz domagojski pozdrav.

Uredništvo »Luči«.

LUČ izdaje J. K. Đ. Liga, Kaptol 27. Luč izlazi mjesečno. Pretplata: godišnje za nedake 70 Din, za đake 30 Din, a za inostranstvo 60 Din Din. — Pojedini broj 3 Din.

UPRAVA: Kaptol 27. — Na upravu se šalju reklamacije, narudžbe, oglasi i novac.

UREDNIŠTVO: Kaptol 27 I. — Na uredništvo se šalju prilozi, t. j. suradnja za Luč. — Luč uređuje Stanko Šarac, pravnik. — Za uredništvo odgovora: Dr Mijo Maričić, Jurjevska 27, Zagreb.

ADRESA J. K. Đ. LIGE: Kaptol 27 I., Zagreb. — Na ovu adresu treba slati sve dopise i sve, što se odnosi na Ligu.

L U Č

GLASILO HRV. KAT. NAR. ĐAŠTVA

GOD. XXIII. ZAGREB, 5. X. 1927. BROJ 1.

ZA OVU GODINU

Splitski sastanak u svojim rezolucijama naglasio u prvom redu dva momenta, koji mogu da budu odlučni za našu radnu osnovu u ovoj godini: prvi je od njih činjenica, da se s početkom godine 1928. svršava 25 godina, otkako je izišao prvi broj Mahnićeve »Hrvatske Straže«. Taj je datum bez sumnje ishodište čitavog katoličkog pokreta kod nas; jer tko je i malo upućen u njegovu povijest, vidjet će, da je »Hrvatska Straža« bila ona zublja, koja je prva unijela žar novog života u katoličku Hrvatsku, i poput sunca Istine rasvijetlila granicu između dva nepomirljiva protivnička tabora: između vjere i nevjere. Ona je kao glas snažne trublje trgnula oda sna uspavane duhove, kada je Hrvatska, duhovno umrtvljena kobnim posljedicama čitava jednog vijeka jozefinizma, rastrovana i političko-socijalnim liberalnim doktrinama, počela gubiti i onaj posljednji ostatak otporne snage u očajnoj borbi za svoja najprimitivnija narodna i čovječja prava. Hrvatska je Straža udarila temelj novoj generaciji i njen duh je nadahnuo one, koji već evo četvrtinu vijeka nose pobjedonosni stijeg katoličkog pokreta pred četama, koje godimice sve više rastu. Ova istina treba da nas pobudi na to, da obnovimo i učvrstimo u sebi duh Hrvatske Straže, duh Mahnićev; da dokažemo, da je naš pokret od prvoga svoga časa ravna crta i neprekinuta tradicija, čije osnovne smjernice je tako čvrsto i tako jasno udario neumrli naš učitelj u svojoj »Hrvatskoj Straži«. Zato ćemo se tokom ove godine više puta osvrnuti na njen sadržaj i njeno značenje, da pobudimo mlađe drugove, da je uzmu u ruku i ponovno proučavaju; ili ako je nemaju pri ruci, da bar steknu pojam o tom, šta smo u njoj imali i šta nam je u njoj ostavljeno za sva vremena.

Drugi momenat, koji je istaknuo splitski sastanak, jest pitanje što jače ekspanzije našega pokreta, što boljeg njegova raširenja. Za vrijeme prvih godina iza rata pa sve do sada mi smo osjećali, kako su se mnoge kobne posljedice onih nesređenih vremena uvukle u čitavo ljudsko društvo, pa i u nas same: zato smo u prvom redu nastojali, da proučimo sami sebe i da radimo najviše na svojoj vlastitoj obnovi. Isticala se potreba i smisao duhovnog života, izdavale su se knjige i knjižice (Knjiga života, Euharistija — život i duša naša) za našu unutarnju izgradnju, držali se zatvoreni tečajevi, da se ponajprije sami između sebe sporazumijemo, kako da nakon tolikih gubitaka i katastrofa i duševnih i materijalnih učinimo sebe što bližim i što sličnijim onim našim drugo-

vima predratnih pokoljenja, koji nam svojim požrtvovanjem i svojim svijetlim idealizmom mogu služiti kao uzori. Dubrovački je sastanak prvi poprimio karakter javne manifestacije kao zasebni kongres Ligina đaštva; i kako je on ostavio najbolji dojam i kod učesnika i kod same najbliže okoline, to je splitski tako rekavši sam od sebe koraknuo krepko naprijed i donio jedan vrlo dragocjen uspjeh: na ovom su sastanku bile već i pojedine skupine đaka, koji još nisu organizovani u katoličkom pokretu i koje je trebao sastanak da približi našemu duhu, našemu radu i našim redovima. Tako se odmah na samom sastanku manifestovala ona rezolucija, koja traži, da čitavo Ligino đaštvo što življe poradi oko toga, da se osnuju naše organizacije ondje, gdje ih nema, i da se što više đaka, koji još imaju plemenitog idealizma i kršćanskog vjerovanja, privede u naše redove. Treba da čuvamo čistoću načela i toplinu našega intimnog kruga, pa da smo uvijek kao jedna zasebna cjelina; ali ne smijemo zato zaboraviti apostolski poziv našega pokreta i svakog pojedinca, da bude svijetlo na gori, koje će na daleko sjati i privoditi što više ljudi dobre volje baš u taj naš krug, koji je nama tako mio i tako svet. Zato treba da svi iz svih sila uznastojimo, da procvate naša Liga i u svom vanjskom opsegu i u svojoj brojčanoj jakosti; da probudimo đaštvo na nov život ondje, gdje ono još nije ni svijesno svojih zadataka u budućem životu i opasnosti, koje prijete i najčestitijem pojedincu ako ostane samo, ili ako se izgubi u besmislenom lutanju većine današnje naše inteligencije. A uz to naš život i naš rad treba da budu jaka privlačiva sila za one, koji su u našoj neposrednoj blizini, ali se nisu »opredijelili«, jer još ne znaju kuda bi.

Uz ova dva momenta, koje je uglavio naš ovogodišnji sastanak, htjeli bismo sa svoje strane istaknuti još jednom potrebu, kojom se svakako moramo pozabaviti u ovoj godini: to je tehničko-materijalna i finansijska izgradnja Lige. Da je Luč prošle godine pokrila svoje nakladne troškove, zasluga je, pored savjesnih đačkih pretplatnika, u prvom redu brojnih pretplatnika iz redova naših seniora, i njihovih nerijetkih novčanih priloga i izvan pretplate. Ali naše bi đaštvo moralo smatrati pitanjem svoje časti i mjerilom unutarnje snage čitavog đačkog pokreta, da se što prije vrate ona vremena, kada su baš đački pretplatnici sačinjali golemu većinu i kada su đački novci finansirali ne samo Luč, nego i putovanja po organizacijama, osnivanje novih organizacija i sve druge potrebe. Liga je ove godine došla u vrlo neugodan položaj u Pax Romani, što nije mogla da plati svoju članarinu, a ipak je to pitanje ugleda ne samo naše Lige nego i čitavog našeg naroda u jednoj ovako velikoj svjetskoj organizaciji kao što je Pax Romana. Liga bi imala da izda novi poslovnik za naša društva, koji je već izrađen, a trebala bi nastaviti s izdavanjem drugih korisnih i potrebitih izdanja za unutarnju i vanjsku izgradnju našega rada, a za sve to treba, naročito u ova vremena teških ekonomskih kriza, čvrste finansijske podloge.

Na sva tri ova pitanja osvrnut ćemo se detaljnije tokom ove godine, da ne ostanemo samo na riječi, nego da bezuslovno provedemo i u djelo ono, što smo preduzeli; zasad ih ovako u cjelini stavljamo drugovima pred oči, da ih živo promisle i da se late posla. Upornim radom posljednjih godina Liga je učvrstila sve svoje pozicije i krepko zbila svoje redove; a sad treba da pokaže svijesna i snažna djelatnost, ako hoće da bude dostojna svojih svijetlih uzora!

Dr. Juraj Šćetinec:

ORGANIZAM ILI MEHANIZAM?

I. a) Mehaničko shvaćanje društva.

Doba, u kojem živimo, doba je udruživanja.. Sa svih strana upravo niču društva i udruženja s najraznovrsnijim ciljevima, interesima i težnjama.

Jedna idu za tim, da zajedničkim radom i nastojanjem dođu do što većeg stepena znanja, moći ili upliva, ili da steknu što više materijalnih dobara ili da pribave zabave i užitka. To su naučna, »kulturna«, tečevna, sportska društva i t. d.

Sva ta društva idu za nekom svrhom, koja se nalazi izvan njih samih. Članovi tih društava nijesu povezani nikakovom društvenom vezom. Oni se nalaze u društvu radi izvjesne koristi, koju nalaze u svrsi društva i njezinoj praktičnoj primjeni.

Takva društva predstavljaju mehanizam, koji tjera sila iz vana. Ta sila je interes, da se postigne svrha. Društvo, udruženje više osoba, samo je sredstvo, da se lakše postigne ta svrha.

Takva se društva osnivaju na nacionalnoj proračunanosti, na koji način se dolazi do što više uspjeha.

b) Organičko shvaćanje društva.

Ima drugih društava, koja se oslanjaju na prirodne zajednice: porodicu, zvanje, stalež. narod. Ona idu za tim, da razviju i upotpune životnu zadaću onih zajednica, na koje se oslanjaju.

Njima nije zadaća ni da steknu materijalnih dobara ni da steknu veliki ugled i upliv na mase, nego idu za tim, da preporode čovjeka sama, da učine iz čovjeka individualiste biće društvene zajednice.

U takvom društvu članovi su duševno srasli jedan s drugim, da stvore zajednicu ljubavi, međusobne odanosti i požrtvovnosti, koja će ispuniti njihovu životnu zajednicu.

To je organizam, koji ima u sebi novo životno središte, koji budi u svojim članovima nove duševne sile, a koje ne nastaju pukim zbrojem sila pojedinih članova, nego preporodne unutrašnjosti.

Takav preporod proživljavaju mladić i djevojka, kad stupaju u brak i postaju muž i žena te primaju zadaću, da u porodičnoj zajednici stvaraju nove stanice društvenog tijela te da se sami preporode i postanu otac i majka s uzvišenom zadaćom, da odgajaju potomstvo.

Takav preporod proživljava čovjek u svom zvanju, po kojem vrši jednu funkciju u skupnom životu.

Takvim preporodom ima da urodi čitava narodna zajednica, u kojoj se individualne težnje moraju podvrći dobru cjeline, pa u ovoj ličnoj žrtvi za dobro svih osjeća svaki pojedinac, da je postao nešto više, da je postao od individualnog čovjeka socijalno biće.

U svakoj takvoj zajednici dobiva čovjek novih sila. To je snaga organizma, koji stvara, rada na tajanstveni način nove sile.

Po čemu ćemo poznati, je li koje udruženje razvija svoje djelovanje mehanički ili organički?

II. a) Obilježja mehaničke organizacije.

Udruženje, koje je stavilo za cilj polučiti što više vanjskih efekata, stvoriti jaku vojsku članova, s bezuuslovnom disciplinom, koja će se »boriti protiv svih neprijatelja« i tako afirmirati svoju moć, kako na svojim članovima tako i u vanjskom svijetu nije zapravo ništa drugo nego obični stroj.

Stroj ima kotače, poluge, valjke, vijke i sve moguće dijelove, koji se savršeno spajaju i poklapaju. Taj je stroj ipak mrtav, sve dok ne dode izvana neka sila, koja te kotače, poluge i valjke stavi u gibanje.

U tome stroju nema snage, koja bi iz njega izrasla, u njemu ključala i dala mu života. Čim prestane djelovati ona sila izvana, čitav stroj nije drugo nego skup željeznih komada.

Takav stroj može biti ili postati i jedno društvo.

Društvo, koje ima savršen društveni aparat: raspored vlasti od mjesne organizacije pa do saveza, odličnu kartoteku svojih članova, arhive s minucioznim izvještajima o svakom članu, jak pogon agitacije štampom, filmom, skioptikonom, predstavama i nastupima, koja sredstva svojom privlačivošću imaju da stvore senzaciju, nije ništa drugo nego stroj s kotačima, polugama i valjcima.

Sila, koja će taj stroj staviti u gibanje, jest egoizam, lični ili skupni, ponajčešće i jedan i drugi.

Pokretači toga stroja imadu pred očima odredeni interes: snagu i moć organizacije, koja će imponirati svima, a koja će dignuti njihov lični ugled i upliv.

Oni i predobivaju članstvo time, da mu prikazuju, da moraju biti jaka vojska, koja će imati veliku moć, preuzeti vlast u nekom području u svoje ruke i onda realizovati golemi program.

Redovno se članovi i ne bave tim programom. Kad ga vode i izlažu, članovi ostaju kod toga pasivni. Zato članove predobivaju vanjskim sredstvima: treba izvoditi parade, defilé-e, u kojima vide oni svoju snagu, potaknuti njihov interes odlikovanjima, treba okupirati maštu senzacijama: predstavama, zabavama, natjecanjima.

Eto, to je tip mehaničke organizacije, koja ima odlični aparat, da okupi velik broj članova, masu, da s njima »reprezentira ideju« na ulici, vježbalištu i u teatru. Tu organizaciju stavlja u pogon ambicija i egoizam, ona ide samo za nekim interesom, koji oblači u različito ruho, ali je bez duha i duše i ne stvara od svojih članova zajednice života, u kojoj bi se svaki član preporodio u organskoj vezi s društvenom cjelinom.

b) Obilježje organičke zajednice.

Društvo nastaje i razvija se organski, kad se nađe čovjek, koji osjeća snažnu i istinsku ljubav spram naroda, koji znade shvatiti smisao života, smisao ljudskog društva uopće i svih onih grupa i zajednica u ljudskom društvu, koje po prirodi imadu da ispune neku posebnu životnu zadaću (kao po-

rodica, stalež i t. d.), pa kad taj nastoji da probudi u članovima takve zajednice smisao za zajednički život tako, da oni osjete potrebu, da se u zajednici razvijaju, pomažu i ljube.

U organskoj se zajednici ponajprije budi i razvija osjećaj za život, koji ide za međusobnim srdačnim povjerenjem, vjernošću, dobrohotnosti i spremnosti za pomoć.

Taj se osjećaj života ne da izvesti iz neke koristi ili interesa. Takav je životni osjećaj sadržan u ljubavi muža i žene, roditelja i djece, u etosu zvanja, u staleškoj svijesti, u ljubavi spram domovine. Njemu nije do moći i slave kao što je to težnjama mehaničke organizacije.

Taj se osjećaj ne razvija po racionalno sračunatom planu, nego se razvija iz iracionalnih moći naše duše i prirode, nalazi pobudu u primjerima drugih ljudi a njeguje se u zajednici života, u vjerovanju i ljubavi.

Društvo, koje se oslanja na ovakve prirodne zajednice: porodicu, stalež, narod, dakle, omladinsko, radničko, obrtničko, pomoćničko i sl. ima da odgaja svoje članove, da se preporode iz individualnog čovjeka u društveno biće, koje će ići za tim, da budi i goji oko sebe život, da razvija u članovima smisao za ulogu oca ili matere, koja ih čeka, da budi etos zvanja, u kojem će djelovati, da odgaja svoje članove za valjane i svijesne građane. koji će učestvovati u zajedničkom radu u općini i državi, da razvija u njima socijalno, građansko i nacionalno shvaćanje, da su svi djeca Božja, apostoli Kristovi, koji imadu svoje poslanstvo u životu.

Taj veliki duševni život, koji diže čovjeka iz maloga kruga individualnog života, oslobađa ga iz okova materijalizma, iz ralja slavičnosti, taj život stvara ljubav, nesebična i požrtvovna ljubav.

Ta ljubav čini članove zajednice pravim udovima jednoga tijela, koje se razvija iz svoje unutrašnjosti, organski.

Ljubav je duša, životni princip organske zajednice života.

Ova životna zajednica se ne da sapeti u pravila i pravilnike, kao što se biljka ne može razvijati po kalupima.

Biljka raste iz svoga sjemena, razvija se, cvate i zrije po prirodnom zakonu, koji joj je Bog dao.

Tako i organska društvena zajednica dolazi nam iz ruku Božjih, te se razvija i cvate po prirodnom zakonu to više i ljepše, što je prirodi bliža, a njezin napredak može unaprijediti samo požrtvovna ljubav.

III. Jesu li organizacije omladine zajednice života ili zajednice interesa?

Da li društva omladine imadu ići za tim da svojim članovima pribave neku korist, na pr.: što više znanja, odmora, zabave, fizičkog napretka, unapredenje gospodarskih ili građanskih interesa?

Ili društva omladine moraju ići za tim, da ona sama postanu zajednica života, u kojoj će članovi u uskom, prijateljskom i familijarnom dodiru medu sobom razviti osjećaj za život, koji nas vodi, da se spremimo za buduću ulogu muža ili žene, oca ili matere, za vršenje svojega zvanja i za vršenje svojih građanskih dužnosti.

Ako bi društvo omladine išlo samo za interesom, tada bi doduše moglo ostvariti zajednicu interesa i namaknuti koristi, koje se zajedničkim radom i nastojanjem lakše polučuju. Tako će doći možda do više znanja, materijalnih probiti, ugleda i upliva.

Takvo društvo može imati i prividnih uspjeha, jer je privlačivo za sve one, kojima je lični interes prvi, koji ne poznaju duševnoga života, koji ne žele misliti niti mogu osjećati dubinom duše, pa zato može da osvoji mase.

No takvo društvo ne odgaja mladića ni za čovjeka ni za društveno biće, ne sprema ga za kasniju ulogu u životu, u porodici, zvanju i društvu.

Ono ga mehanizira i stvara iz njega sebičnjaka, umišljenu veličinu i napržicu, koji se »bori protiv svih«, a koji je u općem društvu nepodnosljiv.

»U društvenom, građanskom i narodnom zajedničkom životu djeluje ovo mehaniziranje upravo tako organski razorno kao i ovapnjenje žile kucavice«, — kaže Dr. H. Pieper. (»Der Sinn der Standes- und Jugendvereine als Lebensgemeinschaften.« S. 11.).

Stoga društva omladine imaju da svu svoju djelatnost posvete onoj dubokoj odgoji svojih članova, koja će iz njih učiniti društvena bića, puna ljubavi i spreme za rad za bližnjega te radi toga razvijati u njima drugarstvo, vjernost, odanost, požrtvovnost, zatim smisao za organski život u porodici, zvanju, općini i državi i pripraviti ih za ulogu, koja ih u životu na svim tim područjima čeka.

Nažalost iskustvo nam pokazuje kod različitih naroda, da su se mnoga društva omladine, koja bi imala organski odgajati članove za veliku životnu zadaću, mehanizirala i postala organizacijama interesa, kao što su i mnogi ljudi, koji su imali biti vođe, postali puki najamnici.

Domagojska je organizacija bila u svojoj prošlosti organska zajednica, kao što je i sav domagojski pokret spontani organski pokret duševnog preporoda na kršćanskoj osnovi, pa valja da na toj osnovici i ostane i da dalje odgaja svoje članove u prijateljskoj ljubavi i odanosti za život u porodici, u zvanju, u državi i cijelome društvu.[2])

U Bjelovaru, 2. listopada 1927.

---

[1]) Ovim društvenim problemima bave se naročito u Njemačkoj Msgr. dr. A. Pilper, direktor »Volksvereina« i svećenik Anton Heincen i to u spisima: 1) Dr. Pieper: »Organische u. mechanische Auffassung des Gemeinschaftslebens«, M. Gladbach 1922., »Der Sinn der Standes u. Jugendvereine als Lebensgemeninschaften«. M. Gl. 1922.

[2]) A. Heinen: »Jugendpflege als organisches Glied der Volkspflege«, M. Gl. 1922. i t. d. Ovaj se članak u glavnom i oslanja na misli tih pisaca.

IZ OSTAVŠTINE Đ. SUDETE

Uredništvo je primilo slijedeće pismo:

»Slavnom uredništvu »Luči« Zagreb. Prekapajući prašne knjige — prašne knjige i razne spise — nadoh medu stranicama nekadanje »Zore—Luče« (vlasništva pokojnoga mi brata Đuke) ovu pjesmu. Rukopis je to moga † brata Đuke. —

Čitajući pak u »Narod. Politici« oglas o »Luči«, sjetih se, da Vam je pošaljem za eventualno uvrštenje. Naslov bi Vi izmislili; možda: »Pjesma bez naslova«, iz ostavštine † Đ. Sudete. Inače sve ostale njegove stvari uručio sam g. dru. Marakoviću — radi izdanja u Hrv. Prosvjeti i u posebnoj knjizi. *Mate Sudeta,* učitelj« i ujedno donju pjesmu rano preminulog pjesnika † Đ. Sudete.« Kako nam je svima njegova uspomena mila donosimo vrlo rado ovu pjesmu, koja sigurno spada medu njegove najranije radove, dok je još izlazila: »Zora—Luč«. On je to negdje pisao na kojem broju Luči i spremio da možda pošalje uredništvu. Eto ipak je ta pjesma, ako i nešto okasno prispjela na namijenjenu adresu, pa zato neka se tiska i na onim stranicama za koje ju je pok. Sudeta i pisao.

VJETROVI PLAVI...

Vjetrovi plavi iz toplih daljina
oblake nose i cvjetove bude,
oblake prose i odmore žude
vjetrovi plavi u usnuloj travi.

Vjetrovi plavi zastave viju
rukama mašu i diraju ljude
lugove pašu i djeci se smiju
a tad se ko ptice med grane kriju.

Vjetrovi plavi iz toplih daljina
oblake nose i cvjetove bude
vjetrovi plavi nestašne lude
šušte i bježe šumom, po travi.

Vjetrovi plavi prosiplju kose
uzižu oči i oblake lijepe
ljubice sade i crnogud cijepe
sipaju zlato i putove rose

Vjetrovi plavi, drugovi moji
djeca što negda prognaše ljudi
Al, ne, to samo proljet se budi
i pelud se streso na jednoj tek hvoji.

Dr. Lj. Marković:

DANAŠNJA OMLADINA U ENGLESKOJ

U pariskoj »Revue deux Mondes« pokušava engleski pjesnik, kritik i esejist Cloudesley Brereton da u nekoliko crta dade karakteristiku današnje engleske generacije, koja se — kao i drugdje — razlikuje od one predratne. Karakteristika bi bila preciznija da se pisac omeđio na izvjesne staleže ili vrste ljudi, ili bar da ih je zasebno obradio: ali i ovako, u općim crtama i u šarenom mozaiku konstatacija, prikaz zanima, to više što ima ne malih analogija u slici današnjeg društva po čitavom svijetu, pa mnogo toga vrijedi i za našu okolinu. Mi ćemo se stoga više i držati ovakvih crta ekscerpirajući taj zanimljivi esej, dok ćemo za one specifično engleske imati toliko interesa, koliko se one mogu razumjeti po onom znanju, koje prosječni čovjek ima o engleskim prilikama. Samo se po sebi razumije, da nam je u prvom redu do toga stalo, da izazovemo u naših čitalaca izvjesna uporedivanja s našim prilikama, pa ćemo, bude li prilike, i sami pokušati, da u drugoj zgodi iznesemo svoja opažanja u tom pogledu.

Kriza autoriteta.

Jedna od najtežih posljedica rata jest teško razočaranje, koje je on ostavio iza sebe. Na čelu današnje generacije nalazi se kao njen neposredni duhovni vod mnoštvo mladih ljudi, koji se s gorčinom pitaju, čemu su se u ratu do sita nastradali i u što su pridonijeli tolike lične žrtve. Izgubili su u rovovima zdravlje i najljepše godine života; mnogi su ostali kljasti i uslijed toga izgubili mjesta, koja su prije zauzimali; drugima je opet teškom mukom uspjelo, da se nekako smjeste, ali su morali početi iznova s najnižom stepenicom ljestvice u napredovanju, dok su njihovi vršnjaci, kojima je uspjelo da se izuzmu od vojničke službe, zauzeli mnogo unosnija mjesta. Slično se raspoloženje osjeća i kod engleskih djevojaka; one su neumorno radile po bolnicama, izgubile svoje najljepše godine u zatornom radu, a da nisu ništa privrijedile za svoj život, ili su čak izgubile zaručnika ili vjerojatno budućega muža. Otuda se kao prva karakteristična crta današnje generacije ukazuje naginjanje na nezadovoljnost.

Generacije, koje idu jedna za drugom, uvijek su se teško izmedu sebe razumjele; u ovom je slučaju još i to, da je srednja generacija, koja bi imala spajati onu prije rata i ovu današnju, temeljito prorijedena, te ove dvije stoje s potpunim nerazmijevanjem jedna prema drugoj. Današnja omladina predbacuje starijim, da nisu umjeli ni zapriječiti rata, ni ubrati njegove plodove. Otuda opadanje načela autoriteta, koje se pokozuje u općem zanemarivanju vjerske tradicije, u mržnji prema svakoj konvenciji i formi, u suverenom preziru tehnike kod svih umjetnosti, a uz to u nekoj vrsti divljega htijenja, da se sve izgradi iznova, sravnivši sa zemljom svu dotadanju civilizaciju.

Ništa jasnije ne pokazuje to raspoloženje od današnje literature, koju sadanja generacija ili proizvodi ili se njom hrani. Ni roman ni drama nije danas u biti drugo no književnost revolte, buntovnog otpora. Preteči su joj se javili još neposredno pred rat, pod glavnim vodstvom Anatola Francea u Francuskoj i Bernarda Shawa u Engleskoj. Romansijeri nihilisti kao Samuel Butler i Thomas Hordy učinili su sve, da potkopaju religiozno i socijalno shvaćanje Viktorijanske epohe (vladavine kraljice Viktorije), uz njih odlični tadanji pisci James Thomson, John Davidson i Oskar Wilde. Danas su u toj fronti najistaknutiji engleski pisci kao Galsworthy, Wells, Arnold Bennett, Beresford, Gilbert Cannon, D. H. Lawrence, Walpole, Compton Mac-Venzie, Aldous Huxley, sve sama imena koja su prodrla i daleko u inozemstvo ili čak, kao Galsworthy, Shaw, Wells njim obladala. Ovim se muževima pridružuju i nekoje od najistaknutijih zastupnica današnje ženske književnosti kao: May Sincloir, Sheila Kaye-Smith, Rose Macanlay, Virginia Woolf, Rebecca West, Margaret Kennedy.

Jedna se dobra osebina mora priznati ovoj literaturi: to je njena iskrenost. Boreći se protiv licemjerstva, koje je bilo duboko uvriježeno u staroj Engleskoj, ona ima mnogo zasluga, ali nerijetko i prevršuje mjeru, te je, izuzevši nekoja znatna djela, kao više pjesama Masefieldovih, Wellsova God the Inivsible King, te Sv. Ivanu od Shawa, više negativna i razorna, nego pozitivna i konstruktivna. Čak i kad razorivši sve hoće da sve iznova sagradi, kao Wells u »Back to Methusaleh«, crtajući život nakon 30.000 godina, taj je svijet tako beskrvan i bezuman, da možemo biti sretni, što se nismo rodili tih trideset vijekova kasnije.

Konačno treba istaknuti prodiranje nauke u relativitetu i u literaturu i u život, gdje se nijcče sve što je a priori priznavano, a naročito Bog. Nije ni čudo prema tome, da sadanjoj literaturi ima tako malo mjesta višim vrlinama velikodušnvosti, požrtvovanja, odricanja, altruizma, koji je uistinu, kako kaže Sir Arthur Keith, neophodno nužni cemenat svake trajne civilizacije. Onima, koji su proživjeli rat, on se tako ogadio, pokazao se kao dovođenje života do apsurda, te su uz rat zamrzili sve, što je patetično, sve one velike osjećaje, koji su izazvali onakav život užasa, kakav je bio rat.

Književnost nije vjerna slika savremenog društva: ona idealizuje, uprošćuje, pregoni, čak i iznakažuje. Ali u koliko suvremena književnost igra znamenitu ulogu kod današnje omladine, to je u prvom redu u tom, što potkapa autoritet.

Porodični život.

Pred jedno pola vijeka život je porodični bio apsolutna monarhija; za djecu je vrijedilo pravilo: »Djeca imaju da šute« i kućni zakon se sastojao iz stotinu zabrana o onom, što se sve ne smije činiti.

U narednoj generaciji roditelji su se malo pomalo pretvorili u ustavne vladaoce, a djeca su zadobila, po nepisanom zakonu, mnogo prava i privilegija. Takvo uređenje porodice nalazi se dosta puta i danas, ali ponajčešće je vladalac izgubio toliko svojih prava, te se u svojoj vlastitoj kući čini kao neki kralj-danguba. Za vrijeme ferija kuća se pretvara u hotel, pun dječjih gostiju koje roditelji često ni ne poznaju. Otac postaje bankirom, koji samo isplaćuje troškove djece, a roditelji su se odrekli svoga odgojiteljskog odgoja, tako da često djeca odgajaju roditelje, a ne roditelji djecu. Ima porodica, gdje su se roditelji sretno snašli u vremenu i od apsolutnih monarha postali ustavnim vladarima, došavši konačno do neke oligarhijske republike, u kojoj su se roditelji uz djecu i sami pomladili, te tako svojom elastičnošću premostili jaz, koji dijeli obje generacije.

Mora se kazati, da ova omladina nije toliko nesklona tomu, da se dade voditi od starijih, i to od ljudi, koji doduše nisu imali djece, ali su u svom životu stekli dosta iskustva. Premda hini nepomirljivu težnju za nezavisnošću, omladina se ipak rado koristi njihovim iskustvom. Ukratko, ako omladina i zabacuje autoritet uopće, prima ga u racionalnom obliku, a to je plod krivoga odgoja, koji se već pedeset godina obraća razumu i samo razumu.

Kod srednje i manje buržoazije u tom je pogledu bolje, jer se je očuvao izvjesni konzervatizam porodičnog života, dok je kod širokih slojeva, kod radništva, u tom mnogo gore, jer roditelji u prekomjernoj popustljivosti prema djeci potpuno gube mogućnost da ih vode. Očito je na dnu ove popustljivosti težnja roditelja, da učine djecu svoju sretnijom no što su bili oni u toj dobi. Učitelji su zgodnim ispitavnjima u školi mogli saznati upravo nevjerojatne svote, koje djeca ovih slojeva umiju da izmame od roditelja za bonbone i kino. Ali zato roditelji ubiru upravo obratne plodove te svoje krive darežljivosti: mnoge se majke tuže, da im kćerke, koje zarađuju novac izvan kuće, ne daju ni pare, ni za stan, pa čak ni za hranu.

Roditelji su, prema doktrini ove generacije. odgovorni za svoju djecu, ali oni sami nemaju nad djecom nikakve vlasti. Žalosna je pojava, da ljudi često za ostarjele roditelje traže sklonište izvan kuće u kojekakovim javnim ili privatnim azilima. To je djelomično plod i polaganog rastvaranja porodice, koje je u vezi sa stambenom krizom.

Times bilježi nedavno neke karakteristične simptome za opadanje poštovanja prema položaju i dobi starijih, u vezi s opadanjem etikete. Prije rata bi kondukter na tramvaju, primajući novac od dame, uvijek odgovarao: »Thank you Ma'am«. Današnji njegov nasljednik kaže naprosto: »Ta!« (to je iskvareni kratki oblik za riječ »hvala«). A starac, kojemu su nekad govorili »Sir«, mora da se zadovolji fa familijarnim »Dad« (»tatica«).

Ubrzanost života.

Druga opasnost, s kojom treba da se sadašnje pokoljenje uhvati u koštac, jest ubrzanost života. Dok se tok života naših djedova ravnao po hodu diližanse, onaj naših otaca po brzini lokomotive, život naš i naše djece prilagođuje se autu, a onaj naših unuka valjda će se mjeriti vrtoglavom ubrzanošću aeroplana. Nije dakle čudo, što je Tagore govorio o nemirnim licima zapadnjačkih rasa. Za dvadeset godina, ako se ovako nastavi, moći će se čovjek zapadnjak definirati kao biće, koje je nesposobno za odmor. Već Lukrecije crta dekadentnog Rimljanina svoga vremena ovako: »Ne znajući što želi, a uvijek tražeći, mijenja neprestano mjesto, kao da bi se tim mogao riješiti tereta. Često izlazi iz svoje visoke kuće, jer mu je dosadno da ostane kod kuće, pa se opet naglo vrati, ne osjećajući se vani ništa bolje. Juri na svoj zaselak, goneći konje u kas, srćući kao da ide u pomoć upaljenim krovovima. A čim stigne do praga, zijeva...«

Drugi je oblik iste pojave nastojanje, da se skrate periode djetinjstva, dječaštva, mladosti, koje slijede jedna za drugom, i da se od same mladosti učini neki karišik ljudskih doba. Suvremeni mladić ili djevojka često su kao futuristička slika: u njima se udružuje neodgovornost mladosti sa skepticizmom staraca. Život je na taj način izgubio svoj određeni, pravilni oblik; dok je prije bilo svakomu poznato, šta se kojoj dobi priliči. danas vidimo toliko djece ispod šesnaest godina kako puše, a toliko šezdesetgodišnjaka, kako igraju jazz.

Velika važnost, koja se pridaje danas higijeni, donekle je neki protivuotrov protiv navedenoga zla. Brojne školske klinike s neobično velikim brojem higijenskih i liječničkih intervencija, pa pokret National Kealth Insurance (Osiguranje narodnog zdravlja) proširio se u sve škole, te u višim i srednjim slojevima društva pokazuje već sada tu povoljnu posljedicu, što neumjerenost u jelu i pilu nije više »u modi« kao nekad. Dobra stara vremena, kada je pijanstvo pripadalo među neizbježive načine užitka za svakog odličnijeg čovjeka, prošla su za uvijek. Što se tiče radničkog staleža, hvala lošoj kvaliteti današnjeg piva, a nada sve njegovim nerazmjerno golemim cijenama (poradi velikih poreza), danas se više ne može vidjeti pijanac na londonskim ulicama. Suvišak od zarade troši se kud i kamo više na oklade kod utrka, ali i to znatno manje, otkad je uveden novi porez na oklade.

U OČEKIVANJU.

Čekam te, Gospode, u blagom smirenju
Kad šute daleke neizmjerne vode
I kad vedrim nebom u tajnoj tišini
Bezbrojni i beskrajni sv'jetovi hode...

Čekam te kô tica prozebla na grani
Kada li ćeš sići sa prijestolja Oca
Da stupaš sa vrha bijelih bregova
Kao niz stube, od doca do doca...

Čekam te, da siđeš, i zemlja te čeka
U ekstazi bijeloj kô nevjesta mlada
Tvoj blagoslov dobri mi čekamo željno
Da nas liši mraza, i bola i glada...

A kada ti prođeš blagosloviš zemlju
Jedna će se s grane raspjevati tica,
jedna će na nebu od radosti tajne
Zadrhtati jače zlaćana zvijezdica...

I. J. LENDIĆ.

O. Bonifacije Perović, Dubrovnik:

ORIJENTACIJE KATOLIČKOG ĐAŠTVA

Donosimo ovaj članak uvaženog radnika na katoličkom đačkom pokretu, koji je isto tako dobar radnik i na ostalim granama katoličke akcije, specijalno orlovstvu, pak je zato njegovo mišljenje od posebne važnosti. Ovaj članak sa još dva članka, koja ćemo donijeti kasnije sačinjava cjelinu.

Orijentacija i uopće pitanje našeg katoličkog đaštva jednako je aktuelno danas nakon dva decenija, kao što je bilo u samom početku. Đaštvo je pozvano da bude nosilac novog života, novih pobuda i sadržina u našem pokretu. Pa kako »sve teče« i razvija se, tako se razvija i život naših đačkih organizacija, a s njim usporedo nameću se i novi problemi.

Promatrajući naš đački pokret zadnjih godina, opažamo, da se on danas nalazi u zasebnom položaju, u kakovom se, pa niti sličnom, nije nalazio nikad od svog početka. Đački je pokret do sada imao jednu đačku centralu, jedan pravilnik, jednu disciplinu, jednu orijentaciju i jedan program rada. Katoličkom se đaštvu od prvog početka naglašavala *jedinstvenost đačkog pokreta,* jer je on dosljedno morao imati za rezultantu jedinstvenost čitavog katoličkog pokreta. Ovo se potpuno opravdano naglašavalo. Ta pored svih ostalih grana kat. akcije i katoličkog pokreta, đaštvo ima da zauzme najvažniju ulogu, kao buduća katolička inteligencija, dajući jedinstvenost i katoličkoj akciji i katoličkom pokretu. Mislim, da se na ovo ne će nitko spoticati.

Međutim od nazad dvije, tri godine, đački je pokret doživio bitnih nutarnjih promjena. Mi već nemamo jedinstvenog đaštva. Na orlovskom se đačkom tečaju na Krapnju 1925., odijelio od jedinstvenog katoličkog đačkog pokreta, jedan dio kat. đaštva, stvarajući posebnu centralu pod imenom »Mahnićevo đačko Orlovsko okružje«.

ĐAŠTVO M. Đ. O. OKRUŽJA PREMA ĐAŠTVU J.K. Đ. LIGE.

Stvarajući orlovsko đaštvo svoju centralu, separatno od J. K. Đ. Lige, motivisalo je to u glavnom ovako: Orlovstvo ne može opstojati bez đaštva. »Orlovstva nema bez proživljavanja orlovstva i života po orlovstvu, te nije dovoljan samo površan »studij« orlovstva... Što je glavno (može da bude dobar Orao) koji se je uživio u orlovstvo i koji je orlovstvo proživio«. (Đ. O. br. 1. 1925). Đaštvo učlanjeno u J. K. Đ. Ligi nije orlovsko, jer niti živi s orlovstvom, niti ga proživljava. Treba dakle stvoriti orlovsko đaštvo, koje će se potpunopo svetiti orlovstvu. A to se i učinilo osnutkom M. Đ. O. O. — Ne ulazeći sada u jačinu ove argumentacije, ni u meritum ovog pitanja, treba naglasiti samo to: da mimo orlovsko đaštvo, mora postojati i drugo katoličko đaštvo, sa jednim drugim širim programom, a to je Ligino đaštvo. Orlovstvo se u svoje vrijeme nalazilo još u prvim godinama, sa mnogo privlačivosti i elana, sa utrtim smjernicama rada; zato ga đaštvo sa velikim entuzijazmom prihvatilo. No ne smijemo nikad smetnuti s uma, da je orlovstvo tek jedan dio katoličke akcije i katoličkog pokreta, jedna grana, doduše važna, ali samo jedna među mnogima; jedan dio obnove. Mi pak težimo za potpunom obnovom, za obnovom sviju grana i ogranaka života. Kao što je život raznovrstan i mnogostran, tako mora biti i odgoja našeg đaštva mnogostrana. Ako je pak tkogod treći pri svemu ovomu imao kakvih posebnih računa, da naše katoličko đaštvo možda odvrati od njegovih simpatija i dosadanejg svestranog odgoja za sve grane katoličkog pokreta, ili što slično ovomu, tad neka znade, da je promašio. *Kad orlovsko đaštvo ustvrdi, da se i ono može odgojiti za sve grane pokreta, mi logično tomu možemo ustvrditi, da je tada i Liga mogla odgajati đaštvo za orlovstvo i za sve ostale grane pokreta.*

ZA DUŠEVNO JEDINSTVO.

Sve ovo samo sam uzgred spomenuo; glavno je ono što slijedi. Stojimo pred činjenicom, da imamo dvostruko đaštvo, sa dvije centrale. Jedna je temeljna ideja, jedan je konačni cilj obojem đaštvu. Podnipošto se ne bi smjela kidati veza između jednog i drugog đaštva. Postoji li kakova poteškoća i neriješen problem, kako izgleda da i postoji, to se nikako u to ne smije uvlačiti samo đaštvo, jer to bi značilo za njih u stanovitoj mjeri demoralizaciju bez riješenja problema. Za to su pozvani drugi faktori. Naravno, da treba paziti kamo naginje psiha đaštva, ali mir i duhovna jedinstvenost mora se sačuvati, jer je to najpreča potreba. Međutim u ovom se činilo krupnih griješaka, kad se dozvolilo đaštvu, da ono konačno rješava neke delikatne probleme. Tim se u prvo stvorila mogućnost, da se ti problemi riješe nezrelo ili dapače pogrješno, a drugo: đaštvo je pri tom zapalo u žučljivost i svojegiavost, iz čega se porodila nesnošljivost i nesloga, koja je mnogo škodila bratskoj ljubavi i najvećem našem dobru — duhovnom jedinstvu. Odatle je imalo logično da slijedi ono što je faktično slijedilo: da se već tri godine kat. sveukupno đaštvo nije našlo na okupu, na jednom sastanku ili kongresu, gdje bi manifestiralo jedinstvo, te gdje bi raspravljala i riješila sva đačka pitanja, koja su od zajedničkog interesa i važnosti. Ovo možemo samo da požalimo, kao što moramo da osudimo i uzroke ovom stanju, a nikako da dalje ovo podržavamo. Ne upuštajući se ovdje u mogućnost eventualnih korektura, koje bi možda bilo tko od pozvanih mogao da provede ili kod J. K. Đ. Lige ili kod M. Đ. O O., jedna bi stvar bila vrijedna tople preporuke, a ta je: *priznavajući faktično stanje dviju centrala i dvostrukog đaštva, neka se ide za tim, da se jedno i drugo đaštvo što više približi, te da mu se da mogućnost bratske saradnje.* Drugim riječima, treba nastojati da se uspostavi duhovno jedinstvo, koje je preče od svega ostaloga. To jedinstvo bi se kasnije manifestovalo u jedinstvenoj kat. đačkoj akciji i jedinstvenom katoličkom pokretu. Konkretno bi se možda to dalo najbolje postići, kad bi se jedne godine održao kongres, sastanak ili samo tečaj obojeg đaštva, a druge godine, da bi svako đaštvo priredilo zasebne priredbe. Na zajedničkim sastancima tretirala bi se zajednička đačka pitanja, a na zasebnim sastancima opet pitanja, koja spadaju pod pojedine centrale.

Mislim, da bi se ovako opet došlo, malo po malo, do unutarnje ravnoteže, bratske ljubavi i jedinstva.

ĐAŠTVO J. K. Đ. LIGE.

Razvoj događaja u đačkom pokretu uz gore navedene slabe strane, imao je i jednu svoju dobru posljedicu. Od stanovitog doba osjećamo življe i intenzivnije kretanje među đačkim redovima. J. K. Đ. Liga bila je zapala jedno

doba u neku stagnaciju. Tako kroz pet godina, od splitskog sastanka godine 1921., nijesmo imali većeg dačkog sastanka ni kongresa. Zadnje tri godine stvar se kreće mnogo na bolje. Najjasnije nam to dokazuju dva velika raprezentativna dačka kongresa, koji su održani jedan u Dubrovniku prošle godine, a drugi ovogodišnji u Splitu. Uza sve to, da su ovo bili prvi dački kongresi na kojima nije sudjelovao jedan dio kat. organizovanog daštva, ipak kongresi su bili brojčano jaki i na odličnoj visini po svojoj afirmaciji prema vani i po svojoj unutarnjoj važnosti rada. Upravo obzirom na bujnost programa i ideja, koje su ta dva kongresa iznijela, vidimo duboki raison i važnost naših dačkih organizacija. Kratko vrijeme zasjedanja, na tim kongresima, nije nam dalo, da ni izdaleka iscrpimo sva ona pitanja i čitav materijal, kojega smo imali da riješimo. S ovim se kongresima Liga snažno afirmisala, pokazala je ponovno svoju moralnu snagu a hrv. kat. daštvo dobilo novih pobuda i smjernica za daljnji uspješni rad.

Ali koliko su ovakovi kongresi poželjni radi potrebne afirmacije i oduševljenja, ipak mnoštvo redovito smeta preciznosti i intenzivnosti samoga rada, isto tako čini da mnogi pojedinci ostanu nezapaženi, jer im se ne može posvetiti potrebita pažnja, te konačno odu s kongresa, a da nijesu svi sobom ponijeli pregleda čitavog rada.

Bilo bi stoga dobro, da se od vremena do vremena, već prema prilikama i potrebi, održavaju dački sastanci intimnijeg karaktera. Takvi sastanci mogli bi trajati po više dana, a bilo bi dobro, da budu povezani i sa duhovnim vježbama. Među našim starijim drugovima i senorima imamo prvoklasnih predavača i stručnjaka. Pojedina pitanja trebalo bi u detalje raspraviti i debatirati. Sve ovo bi se moralo obaviti ozbiljno i bez galame, ali uz jamstvo, da su svi učesnici zbilja imali nešto od sastanka. Sastanci ovakovog karaktera, kad bi bili spojeni »utile cum dulci«, gdjegod na moru, imali bi neprocjenjivu važnost za odgoju i daljni rad našeg hrvatskog katoličkog narodnog daštva.

Lj. M.:

ZA ŠKOLU I ZA ŽIVOT

Učenje latinskog jezika.

Često sam se začudio neznanju latinskog jezika kod današnje đačke generacije. Nisam nipošto onaj stari laudator temporis acti, ali se uvijek kod toga moram sjetiti vremena, koja nisu baš tako davna, kada se je Ovidije čitao u IV. razredu, a Livije u V., te se do osmoga razreda sticala solidna copia verborum i sigurnost oblika za čitanje bilo kojega klasika. Ma koliko se starim vremenima predbacivao pusti formalizam, ovdje su ona pokazala kud i kamo više psihološke oštrice pogleda i duhovitosti izbora: Ovidije je težak, ali elegantan; Livije isto tako težak, a nije čak ni elegantan, ali obojica su zanimljiva, zanimljiva baš za onu dob četvrtog i petog razreda, kada se fantazija razvija, i priča, bilo mitologijska bilo historijska, pruža baš toj fantaziji najviše i najljepše hrane. Danas se to sve klasificiralo po teškoći, kao da ima teškoća, kada nas jedna stvar neodoljivo zaokupi, tako da se ne možemo otkinuti od nje. Sjećate li se onoga Lazarevićeva čovjeka, koji je živio na selu i nije imao

prilike da se obrazuje, ali su ga francuske knjige zanimale tako, da je sam naučio francuski? Nikoga nije bilo, da mu pokaže francuski izgovor; pa je on naučio čitati slovo po slovo, onako, kako se piše. Loše je izgovarao, ali je svejedno čitao knjige i razumio, a to je glavno bilo za njegov duh željan znanja. Kad bi danas latinske knjige više privlačile svojim sadržajem, bilo bi bez sumnje kud i kamo više đaka, koji bi ih i u dokolici uzimali u ruke, a sve manje onakovih, koji i u najvišim razredima pred najobičnijim citatom zapnu ili »zglajzuju«, da se čovjeku upravo kosa ježi!

A ipak je svijet klasične kulture tako zanimljiv i lijep, te su se uspjesi učenja na tom polju i te kako isplaćivali! Kad čitate samo Bourgetove velike romane kao što su »Cosmopolis« i »L'Etape« morate se diviti, kakvo je kod ovoga romansijera, koji nije nikakav klasični filolog, istančano i duboko znanje klasičnih jezika i starih književnosti. Ali danas je pao interes za to. Krivi su tomu možda automobili, aeroplani, radio i dr., kriva je tomu možda i rastrganost i pocijepanost duha u današnje generacije, ali je bez sumnje tomu kriva i ukočena hladnoća toga svijeta, koji je za nas ipak mrtav. Klasični svijet današnjem čovjeku ne govori ništa; humanistički ideal renesanse danas je već iščeznuo ispred očiju, a stari bogovi poganski izgubili su čak i ono estetsko značenje, otkad je ljudima dodijalo pamtiti njihova imena i njihova simbolična značenja. A uza sve to je čitava javnost baš u ovim poslijeratnim godinama krepkim zamahom naglasila značenje solidne humanističke kulture, i u prvim državama Evrope osjeća se jak pokret za ponovnim »humaniziranjem« škola. Ne će se dakle bar latinski jezik ukinuti, šta više bez sumnje će neprestano dobivati na terenu. Zar da on uza sve to ostane torturom i nekom beskrvnom šablonom, s kojom će se đaci mučiti samo zato, jer to mora da bude?

Nedavno sam nakon duga vremena imao u rukama neku Ciceronovu epistolu i zgrozio sam se nad onim beskrajno nanizanim periodama i sintaktičkim izvještačenim pelivanlucima! Pa zar je zaista moguće, da sam ja na tim gimnastičkim spravama duha zavolio latinski jezik i stekao lakoću, kojom još i danas čitam svaku latinsku knjigu? Tu sam se sjetio jedne zgode iz moga, ako se ne varam, šestoga razreda. U drugom sam razredu dobio kao nagradu latinski molitvenik »Medulla pietatis christianae« i njim sam se stalno služio. Jednoga jutra, u šestom razredu, prije škole, kako je razrednik došao ranije u razred, opazio je među mojim knjigama taj molitvenik. Gundajući ga se dočepao i skeptički me stao pitati, da li je to zaista i razumijem. Otvorio je psalme i u jednom od njih našao najteže mjesto: Ja sam ga smjesta preveo i to tako, da se je moj razrednik poražen samo okrenuo i ponovno gundajući zaprašio iz svoje omiljele burmutice. I kad se sjetim te zgode, jasno mi je, da me nisu naučili latinski mrtvi bogovi Helade ili nestali govornici Foruma, nego živi latinski jezik divne poezije psalama i starih kršćanskih himana, jezik liturgije i Crkve, jezik bogatoga Srednjega Vijeka, toliko šarolikoga, toliko veličajnoga u svojoj kršćanski divnoj dubini i naivnosti! I eto, to je moj jednostavni savjet za sticanje klasične kulture: molite latinski! Svakodnevnom upotrebom latinskih molitava , praćenjem liturgije neopazice ćete napredovati u znanju latinskog jezika; on će vam postati živ i topao, lak i razumljiv. Nije to doduše onaj klasični jezik Ciceronov sa svim majstorijama rimske elegancije govora; ali on će vam dati obilje riječi, tačnost čitanja i onaj živi interes, koji nam je potrebit za

učenje jezika, ako ne ćemo da naše jezično znanje bude kao neki iskidani ulomci i neživе krhotine, kojima nitko ne može da udahne živu dušu. On će vam otvoriti čitava područja literature i izvan molitvenih tekstova i liturgijskih knjiga: veličajna djela latinskog kršćanstva kao ona sv. Augustina i Jeronima; čitavo područje teološke, historijske i stručne književnosti i onaj lijepi niz kršćanskih »humanista«, majstora duhovnog života i unutarnje vedrine s našim velikim Markom Marulićem na čelu. Onda ćete vidjeti, koliko vrijedi znati latinski jezik i kako ga čovjek može čak i zavoljeti a da i nije klasični filolog, kao što to nije ni onaj, koji je ove retke napisao. Da ćete tim steći i solidnu osnovicu za žive jezike, naročito romanske (jer i engleski i poljski jezik n. pr. imaju svu silu srednjevjekovnih latinskih riječi), to mogu tek samo uz put da spomenem.

TIHI ORAČI.

Pala je modra sjenka
po svježoj poljskoj bjelini,
pala je tako lako
ko da je sjećanje čini,

dok povrh brazdinih st'jenka
zlate se prosuta zrna,
pjesma se mješa orača
sa krikom planinskih srna...

Sjenko, sestrice draga moja,
život nas čeka dolje
ruke slabe nam poput hvoja,
a tako široko je polje.

Ali ne štedi znoja
za tvrdu brazdu našu
dok još Sunce sjaje,
drugovi dok nam mašu.

M. B. ZORIĆ

FEUILLETON

SPLITSKI SASTANAK

Naš dački domagojski pokret nije nikada bolovao od nadimanja i hohštaplerije. Mi smo uvijek znali što hoćemo i što možemo, pak su u tome vrlo često bili naši najveći uspjesi. Nijesmo se nikada prije pojedinih priredaba tako naduli, da bi prasnuli u kakav nemili fijasko. Baš naša proračunana trijeznost je uvijek svima imponovala, jer su naši uspjesi redovito premašivali sva očekivanja. Pa i naše vladanje na našim priredbama, kad bi se zreliji ljudi nešto uzjogunili sa polučenim brojem i uspjehom, govori za nas, jer mi smo mirno raspravljali i stvarali rezolucije. U ovom lijepom stilu je protekao i čitav splitski sastanak. Nije u nas bilo urlikanja i nezrelih ispada, kao da već čitav svijet leži pred nama, već smo se mirno okupljali i pljeskali samo i d e j a m a i nosiocima ideja, a nikada frazama. U tom štimungu je prošao čitav sastanak i neki su došli na vrlo nezgodnu ideju, da ga proglase neuspjelim zato jer nije bilo po njihovom mišljenju dovoljno — galame. Mi smo iz načela protiv galame. Ali ipak smo pazili, da u Splitu i vanjska strana sastanka bude što reprezentativnija, iako u samom programu nije bilo paradnih tačaka. Neposredno pred sastankom su naši listovi donijeli uvodnike i članke o značenju sastanka. Osobito se ističe »Katolički List«, koji je unaprijed izložio glavne ideje sastanka, kako su se one i odrazile u rezolucijama. Naročito ističemo »Jadran«, koji je prigodom sastanka izašao u svečanom izdanju.

Na sastanku je bio za današnje vrijeme vrlo utješljivi broj učesnika, preko 500. Ovome broju nitko ne može prigovoriti, Ovaj naoko čedni broj učesnika, znači danas vrlo mnogo. Treba uzeti u obzir, da su se tu u Splitu sakupili ljudi sa svih i najudaljenihi krajeva, da je to bila isključivo inteligencija i da je danas vrijeme, kada na pr. na mnogim sokolskim sletovima ne prisustvuje toliko članstva iz svih društvenih slojeva, a kamo li daka. Na broju smo se zadržali radi toga, da se ovim dokaže, koliko odgovaraju istini one djetinjaste krilatice o stagnaciji ili čak propadanju naše organizacije. Ali njih sjajnije demantuje čitav tijek i rad sastanka.

Jedan prilično velik broj nemirnog i ekspanzivnog dačkog elementa, bez ikakovih osobitih disciplinskih ograda, već voden jedino svojim uvjerenjem i ljubavlju za svoju organizaciju, baš u ono vrijeme, kada je sve slobodno pobjeglo u more ili se utopilo u dokonoj besposlici, pregnuo je odlučno i sa uspjehom oko izvađanja vrlo obilnog i napornog programa. Održano je u 2 dana do 15 predavanja sa opširnim debatama. Održana su posebna zborovanja sa opširnim izvještajima pojedinih organizacija, prodebatiran je rad čitave godine, stvorene smjernice novog rada, primljene i prodebatirane rezolucije. Taj rad ja zahtijevao potpunu sabranost i čitavog čovjeka, a svi učesnici su zbilja zadovoljili. To se je vidjelo po pažnji, kojom se sve pratilo, a bome i u debati, kada su i najmlađi, naši srednjoškolci razvili na svojim zborovanjima živu i plodnu debatu, koja je odgađana i prekidana. Dabome, prekidana, jer smo si imali toliko toga da kažemo, da nebi tako lako svršili. Mi smo prekidali i odgađali debate, odgađali za dogodine, da i tada završimo tek najznatnije, pak da ih se opet sa novim problemima prihvatimo drugog sastanka i tako stalno dalje. To je život, koji se ne iscrpljuje, koji vječno donosi nešto sobom, koji uvijek ima da nam nešto kaže. To je savremenost domagojskog pokreta.

Pa i sam izlet u Solin je tražio napora, i trebao je jaki pijetet prama svetim uspomenama najstarije kršćanske prošlosti naše zemlje, da se onako sparnog popodneva do kraja istraje po užarenom kamenju prošlosti, da se do kraja ustraje uz slavnog starca msgra don Franu Bulića, koji je svojim vedrim načinom oživljavao poginule bazilike i razbijene sarkofage. Za jedini izlet u Trogir se može reći, da je učesnicima donio uz onaj dodir sa povijesti naših rodoljubnih primorskih gradova, čija su srca njihove katedrale, još i nešto zabave. Ne želimo sastanak prikazati, kao neko mučeništvo, dapače mi bi bili spremni da svršimo još teži program, mi bi tada bili posebno veseli, ali ovo ističemo samo zato, da se potpuno naglasi ona volja za rad, koja čitavom našem dačkom pokretu udara pečat neoporecive serioznosti.

A da su švi taj sastanak i shvatili tako, vidi se iz mnogobrojnih pozdrava sa svih strana domovine, a osobito treba spomenu-

ti interes i ljubav, sa kojom je presv. g. dr. Kvirin Klement Bonefačić, biskup splitski pratio rad čitavog kongresa. To nam dokazuje i naša štampa, koja je donijela velike i opširne izvještaje. U prvom redu spominjemo »Narodnu Politiku«, koja donosi i telefonski izvještaj, zatim redom »Jadran«, »Narodnu Svijest«, »Katolički List«, »Narodnu Slobodu« i druge. (Žalimo što ovdje ne možemo spomenuti jedino »Katolički Tjednik«, koji je, kako se sam naziva, kao glasilo Katoličke Akcije, morao registrirati ovaj, možda najvažniji događaj među organizacijama Katoličke Akcije). Treba naglasiti, da iz svega ovoga izlazi, da je naše domagojsko daštvo ono od kojega naša katolička javnost očekuje preporod i u kojemu gleda buduće borce koji su pozvani, da se među prvima bore i pobjeđuju. To nam dokazuje i jedna ugodna činjenica, da je na sastanku bio osobito velik broj naših seniora, koji su tim svojim prisustvom, a i sudjelovanjem u radu kongresa pokazali, da u našem domagojskom daštvu vide one, koji će im jednom stati uz bok, kako je to bilo jasno istaknuto već i na dubrovačkom sastanku. Nama je to dokaz, da je naš rad ispravan i poziv da i dalje nastavimo sa svom ozbiljnošću, svijesni velikih zadataka, koji nas čekaju, da ih izvršimo.

Ovaj sastanak nam je ostavio mnogo,
On nas je uvjerio,
da nas ima, da ima nas domagojaca,
da naša organizacija živi i cvate,
da naši najmladi žele rada,
da je Crkva, preko zakonitog predstavnika odobrila naš rad,
da je budućnost naša.

Da je splitski sastanak imao samo ovaj uspjeh, mi bi bili i prezadovoljni. Ali on nam je ostavio mnogo više, a to će dokazati naš ovogodišnji rad. Dakle, domagojci, na posao. B. I.

TIJEK SASTANKA. Program splitskoga sastanka bio je izvršen čitav, dapače su neke promjene još više povećale rad sastanka. Naše novinstvo je opširno izvijestilo o tijeku sastanka. »Luč« ne može toliko donijeti, jer bi samo tim gradivom morala napuniti čitave brojeve. Zato drugove upozoravamo na one brojeve »Jadrana« i »Narodne Politike«, koji donose opširne članke i prikaze sastanka. Mi se ograničujemo na kratak prikaz, da ipak to bude izneseno u »Luči«, jer je ipak vrijedno, da se sačuva uspomena na sastanak i onim budućim našim članovima, kada budu prevrtali stare godine »Luči«.

ZAJEDNIČKA ZBOROVANJA. Zajednička zborovanja su održana 26. kolovoza i u nedjelju 28. kolovoza. To je bilo udešeno tako, da je pred prvim zborova-

Predavači sa splitskog sastanka: Dr. Ljubomir Marković.

njem bila u katedrali sv. Duje, svečana služba Božja, sa propovijedi mp. dra. P. Grabića, provincijala franjevačke provincije sv. Otkupitelja. Iza toga je u splitskom Narodnom Kazalištu otvoren sastanak, u prisutnosti svih učesnika sastanka, te mnogih uglednih crkvenih dostojanstvenika iz Splita, kao i presvij. biskupa splitskog dra. K. K. Bonefačića.

Sastanak je u ime pripremnog odbora otvorio g. D. Bartulica. Bira se predsjedništvo sastanka. Predsjednikom je izabran Frano Sentinela aps. phil., koji podjeljuje riječ presvij. biskupu dru Bonefačiću, koji je održao krasan govor. Presvj. biskup je odmah predložio tekst brzojava sv. Ocu. Zatim se redaju razni govornici osobito srdačno pozdravljeni. U ime Slovenske Dijaške Sveze, drug Veble, stud. iur. G. J. Šedivy u ime češkog Apostolata sv. Ćirila i Metodija, u ime slovenskog katoličkog pokreta i slovenskog seniorata dr. J. Puntar, predsjednik slovenskog seniorata. U ime majka i katoličkih žena, pozdravlja sa-

stanak gda Danica Bedeković, tajnica Hrv. Kat. Ženske Sveze i najistaknutija radnica našeg kat. ženskog pokreta. Iza toga se čitaju pozdravni brzojavi, te se odmah prelazi na predavanje dra. Matije P e t l i ć a profesora theologije iz Đakova: **»Vjerske i filozofske osnovice katoličkog pokreta«.** Njegovo predavanje nam je u lijepoj formi i sistematski prikazalo mnogo toga što nam je bilo poznato, ali sve je to bilo tako točno i određeno formulirano, sve dovedeno u savez sa naukom Crkve i osobom Kristovom. Osim toga je on dao izražaja našim najnovijim problemima, osobito se osvrćući na područje javnog djelovanja katoličkog pokreta. Sadržaj ovoga referata je toliko opširan, da ga je teško iznositi. Uredništvo će međutim nastojati, da pojedine ideje iz toga predavanja budu tijekom ove godine obradene u posebnim člancima. Iza srdačnih ovacija veleučenom predavaču stupa na pozornicu stari prijatelj i danas vrlo aktivni radnik na području đačkog pokreta dr. Ljubomir M a r a k o v i ć, koji je predavao o temi: **Naš pokret u svojim estetsko umjetničkim smjernicama.** U njegovom predavanju se susrećemo za većinu nas, sa novim pogledima na naše dosadašnje umjetničko stvaranje, kao i stva-

Predavači sa splitskog sastanka: Prof. Petar Grgec.

ranje cjelokupne hrvatske književnosti. U tome kratkom predavanju nam je dr. Marković pružio mnogo.

Drugo skupno predavanje je bilo uje-

dno i posljednje zborovanje kongresa, te je prama tome bilo osobito posjećeno. Prisutni su zastupnici crkvene vlasti. Iza čitanja mnogobrojnih brzojava prelazi se na pre-

Predavači sa splitskog sastanka: Dr. Juraj Šćetinec.

davanje g. Petra G r g e c a: **»Osnovice katoličke nauke o državi«.** Gosp. Grgec je poznat kao vrlo orijentiran na tom području, pak je zato njegovo predavanje svim učesnicima potpuno osvijetlilo naše stanovište, koje se dakako poklapa sa naukom katoličke Crkve. Ovo je ujedno zgodno nadovezivanje na njegovo predavanje na lanjskom dubrovačkom kongresu. Njegovo predavanje je bilo vrlo srdačno primljeno, a predavač burno pozdravljen. Za predavanja je na zborovanje došao predstavnik splitske općine g. J. Čulić. Predsjedatelj ga pozdravlja kao i sve novo nadošle goste i predaje riječ. presvij. gosp. dru. Bonefačiću, koji čita brzojav sv. Oca. Zatim dr. Juraj Š ć e t i n e c, mjesto dra. J u r e t i ć a, koji je bio zapriječen da dođe na kongres, predavao je o **»Socijalnom pozivu Hrv. Kat. Nar Đaštva«.** Iako je dr. Šćetinec, tek neposredno pred zborovanjem bio zamoljen, da održi predavanje, jer se kasno doznalo, da je dr. Juretić zapriječen, ipak je njegovo predavanje bilo i vrlo iscrpljivo i odavalo je veliku orijentiranost predavača. Osobito ističemo drugi dio predavanja u kojemu se govori o dosadašnjim uspjesima katoličkog pokreta. Prvi dio predavanja ima mnogo zajedničkoga sa

člankom dra Šćetinca u posljednjem broju lanjske »Luči«, pak zato neka drugovi opet pročitaju taj članak našeg odličnog seniora dra. Šćetinca, koji je veliki prijatelj našega đačkog pokreta i koji je u novije vrijeme pokrenuo dvije srednjoškolske organizacije. Dr. Šćetinec je govorio o našem pozivu, koji je, da mi moramo biti inteligencija narodna, koja će se jednom morati postaviti na istaknuti položaj našega javnog života. U tome smislu u našim se redovima mora posvetiti osobita pažnja odgoju budućih vođa. Ne misli se na vođe, koji će zasjesti na prvo mjesto narodnog života, već vođe koji će raditi svaki na svome području, ne ljude, koji se igraju vođa, već ljude koji rade i tako stvarno vode. Drugi dio predavanjna je osvrt na uspjehe našega đačkoga pokreta, na koji se toliko navaljuje i kojemu se poriče svaki uspjeh. Da nam je govorio iz srca i da je mnoge skeptike pokrenuo, vidi se to iz oduševljesnih pozdrava, koji su mu upravljeni.

Iza ovog predavanja dr. Ljubomir Maraković, živo aklamiran, predlaže generalne rezolucije sastanka. Iza ovoga je presvij. biskup splitski održao jedan vrlo dirljiv govor, koji je na sve nas, kao riječ pokrovitelja kongresa i riječ ordinarija u čijoj se biskupiji nalazimo učinio najbolji dojam i podigao srca. Iza toga presvij. biskup odlazi oduševljeno pozdravljen.

Predsjedatelj otvara debatu o rezolucijama, ali je prekinut jednodušnim pokličima, te se rezolucije primaju bez debate. Čitaju se rezolucije primljene na pobočnim zborovanjima, koje su saslušane sa odobravanjenm. Ovime je završen dnevni red, ali na koncu uzima riječ g. D. Bartulica, koji krasnim govorom završava ovaj sastanak želeći svim učesnicima svaku sreću u radu za Kat. Pokret kroz iduću godinu. Iza molitve se učesnici razilaze i u grupama odlaze u katedralu gdje je održan svečani: »Tebe Boga hvalimo«.

ŽENSKO ZBOROVANJE. Za vrijeme splitskog sastanka održale su katoličke učenice svoja zasebna zborovanja. Sastanku je prisustvovalo preko 100 učenica iz svih naših krajeva: iz Zagreba, Beograda, Senja, Bjelovara, Siska, Gospića, Osijeka, Vukovara, Sarajeva, Mostara, Dubrovnika i Sinja, dok su splićanke u potpunom broju sudjelovale sastanku. Na sastanak je došlo dosta seniorka, gospođa i lijep broj svećenika, na čelu sa presvijetlim gospodinom dr. Bonefačićem, koji je obadva puta prisustvovao sastanku. Presvijetli gospodin je srdačno pozdravio katoličke učenice i upravio im nekoliko očinskih riječi.

Sastanak je pozdravila u ime Hrvatske Katoličke Ženske Sveze gđa Danica Bedeković, tajnica Sveze i u ime posestrima predsjednica gdica Anka Novak.

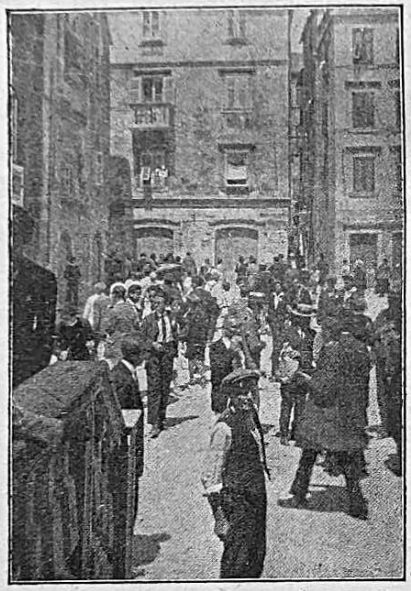

Sa našeg sastanka u Splitu: U Peristilu nakon zaključnog blagoslova.

Na sastanku su predavale gđa Mirka Prykryl o praktičnom radu učenica u katoličkom pokretu, a gđa Ciko o katoličkom feminizmu. Gđa Prikryl vanredno je lijepo razložila učenicama njihovu zadaću u ljudskom društvu, naročito katoličkom i dala im praktične upute za rad u kat. đačkim organizacijama, zatim u organizacijama kat. djevojaka u kojima su učenice najpozvanije da razviju svoju djelatnost. Duhovito je i zanimivo bilo predavanje gđe Ciko, koja je predstavila učenicama savremene probleme ženskoga svijeta i dala im putokaz za ispravno shvaćanje feminizma.

Presvijetli g. Bonefačić osvrnuo se je na oba predavanja i izrazio svoje zadovoljstvo sa ovakvim predavanjima. Presvijetli je gospodin istakao važnost katoličkih organizacija u modernom svijetu otrovanom liberalizmom i slobodarskim idejama, koje zapravo predstavljaju ropstvo materijalizmu i kapitalizmu. Osobito je istakao važnost ženskih organizacija, jer žena kao majka i kao učiteljica ima jednu od najvažnijih zadaća u ljudskom društvu.

Delegatkinje pojedinih organizacija izvjestile su o radu svojih društava i dale nam tako pregled doista bujnog i zanimljivog rada. Na koncu je sastanka pozdravila sastanak izaslanica iz Beograda. Na sastanku su primljene rezolucije. Na koncu sastanka podijelio je presvj. biskup svoj pastirski blagoslov.

SREDNJOŠKOLSKA ZBOROVANJA. Prvo zborovanje je održano u «Mahničevoj dvorani« biskupskog sjemeništa u petak popodne 22. kolovoza. Dvorana je bila dupkom puna skoro samih srednjoškolaca, jer su ostali učesnici bili zaokupljeni na drugim zborovanjima, koja su se u isto vrijeme vršila. Zborovanje otvara srednjoškolski sekretar Stjepan Alfirević, stud. phil. ističući važnost ovog sastanka. Predlaže druga I. Bogdana za predsjedatelja zborovanja i za zapisničare drugove Ikicu M. i J. Zappalorda, te se odmah prelazi na čitanje izvještaja pojedinih organizacija. Izvještaje čitaju: Božo Matičević, organizacija Dubrovnik; M. Ikica, organizacija Kotor, Rabadan, organizacija Split, Rabadan za organizaciju Bol na Braču, Vrana za organizaciju Bjelovar, Ljubomir Milošević, organizacija Sinj, Barišić, organizacija Mostar, Golf, organizacija Koprivnica, Zappalordo J., organizacija Dobrota, Bogdan za organizaciju Čakovec, Zoričić, organizacija Senj. Čita se izvještaj organizacije Široki Brijeg. Još su neki izvještaji dani usmeno, a neke su se organizacije ispričale, da im je nemoguće doći na sastanak radi materijalnih razloga. Iz ovog čitanja izvještaja, jasno se razabire, da se u našim organizacijama i te kako radi. Nadalje se moglo konstatovati, da se rad ne razvija po nikakvim šablonama i da svaka organizacija ima nešto specijalno svoga, što pokazuje nivo organizacija i njihovih vođa. Sa radošću smo mogli konstatovati, da su se skoro sve organizacije, slobodno zaključivši, prozvale »Domagoj«.

Iza ovog zanimivog čitanja izvještaja, srednj. sekretar Stjepan Alfirević, čita svoj »Osvrt na rad srednjoškolskih organizacija«, koji je od srednjoškolaca, a i starijih sa velikim zanimanjem saslušan.

U nastavku zborovanja drug A. Matekalo čita svoj referat: **»Praktični rad u organizaciji«**, koji se osobito odlikuje stilom i dotjeranošću. Drug je sa mnogo ljubavi i brige pisao referat. Osobito se ističe dio referata, u kojemu govori o molitvi. Možda ćemo ovaj referat donijeti u izvatku, da se vidi, kako naši srednjoškolci i te kako rade oko svoje privatne naobrazbe. To će se ovdje odraziti tim više što drug, o kome je riječ, nije bio tako sretan, da bi živio u jednoj domagojskoj organizaciji.

Sa našeg sastanka u Splitu: Don Frane Bulić (pod suncobranom) tumači »narodu« solinske iskopine.

Iza svega ovoga razvija se široka debata, bratska i mirna, debata, koja se ne smije nazivati nadmudrivanjem. Iz svega se osjetila briga i želja, da naše organizacije uznapreduju. Ova naša debata se pretvorila u prijateljski dogovor, kao onaj na parobrodu »Kraljevica« za lanjskog dubrovačkog kongresa. Osobito se osjetilo, koliko dobro djeluje, kada se vidi zanimanje naših seniora, koje je ovdje zastupao dr. Maraković, koji se je zanimao za svaku sitnicu našeg đačkog života. Govorilo se o našim najprečim potrebama, o znakovima,

o imenu »Domagoj«, o pohađanju društava, o poslovniku, o srednjoškolskim listovima, o »Luči«, o »Đačkom Vijesniku« o položaju naše organizacije u Katoličkoj Akciji i o njezinom odnošaju prema drugim đačkim katoličkim društvima, o organizaciji Mladih Junaka i t. d. Sva su se pitanja raspravljala mirno i u svemu smo se na koncu svi potpuno složili.

Drugo zborovanje je održano na istom mjestu u subotu 23. kolovoza ujutro. Odmah iza molitve dobiva riječ dr. Jakša Herceg, profesor iz Splita, te čita predavanje **»Naš narodno obrambeni rad«.** On je svestrano i temeljito iznio naš odnošaj prema pitanju nacionalnih manjina, sa osobitim obzirom na naše u Italiji. Njegovo predavanje je saslušano sa najvećom pažnjom, koja je prema koncu sve više rasla. Sadržaj nam je referata nemoguće iznositi jer je predavanje dosta opširno.

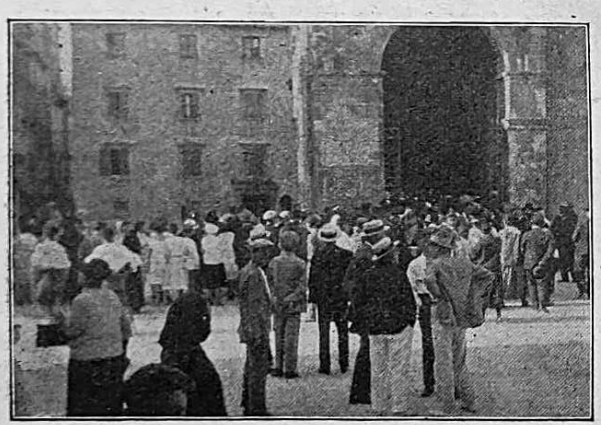

Sa našeg sastanka u Splitu: Ligin »narod» ulazi u starodrevnu trogirsku katedralu.

Iza ovog referata, razvila se je debata, u kojoj su učestvovali isključivo stariji, kao dr. Puntar i g. Grgec. Napokon su predložene i primljene rezolucije o našem narodno obrambenom radu. Na to predsjedatelj sastanka moli starije, kojih se je međutim vrlo mnogo sakupilo, da ostave srednjoškolce same sa njihovim problemima, te se u nastavku raspravlja najprvo o rezolucijama srednjoškolskog zborovanja. Rezolucije se iza kratke debate u cijelosti primaju, te se osobito ističe njihova obavezatnost po sve srednjoškolce. »Sami smo ih primali i stvarali po svojim opunomoćenim delegatima, pak treba da ih i izvršimo«. Liga je dužna bdjeti, da se te rezolucije zbilja provedu u život. Osim ostalog govorilo se mnogo o »Luči« i sa velikom se ljubavlju raspravljalo o njoj. Tu je drug S. Šarac urednik »Luči«, iznio i mnoge poteškoće, koje se moraju svladavati oko Luči, pa je zamolio sve drugove, da što više porade oko širenja »Luči«, jer je »Luč« jedino glasilo kat. đaštva, koje već kroz dvadeset i dvije godine pronosi ideje kršćanske demokracije kroz naše redove. Svaku dobru želju svojih pretplatnika »Luč« će drage volje primiti i svaka radnja naših srednjoškolaca, koja imalo vrijedi, naći će svoje mjesto u »Luči«.

Iza debate, koja je potrajala do jedan sat poslije podne, rastaju se srednjoškolci, da sa novim pobudama porade na unapređenju i procvatu naših srednjoškolskih organizacija.

GENERALNE REZOLUCIJE. 1. Hrv. kat. narodno đaštvo sakupljeno na sastanku Jugoslavenske katoličke đačke Lige u Splitu uoči dvadesetipete godišnjice Mahnićeve »Hrvatske Straže« u vezi s tradicijama svih svojih dosadašnjih sastanaka ponovno izriče sinovlju odanost i nepokolebivu vjernost glavi rimokatoličke Crkve i njezinim zakonitim predstavnicima, u želji da svim silama surađuje na obnovi svoje domovine u Hristu po uputama Sv. Stolice i pod vodstvom svoga episkopata.

2. Nastavljajući tradicije svojih ranijih sastanaka hrvatsko katoličko narodno đaštvo obnavlja zavjet vjernosti svomu narodu u borbi za njegova narodna prava i za njegovu dobrobit na svim poljima kulturnog i socijalnog života, te šalje bratske pozdrave svojoj braći izvan kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, pozivajući ih da održe budnu narodnu svijest u odcijepljenim krajevima, a svakom svom članu stavlja u dužnost, da svim silama i sredstvima podupre rad oko podizanja narodnog i prosvjetnog života među braćom preko granica.

3. Kao baštinik nauke i rada velikih učitelja Mahnića i Kreka hrvatsko katoličko narodno đaštvo ponovno naglašuje potrebu žive i što dublje suradnje đaštva sa svim slojevima i staležima za uspostavu socijalne pravde na načelima kršćanske etike i traži od svakog svog člana, da nastoji oko ličnog što dubljeg socijalnog obrazovanja kao i oko praktičnog rada u narodu, naročito u katoličkim organizacijama.

4. Videći golemu opasnost za sadanju i buduću intelektualnu generaciju u današnjem velikom metežu vjerskih i moralnih pojmova hrvatsko katoličko narodno đaštvo ističe potrebu, da se svaki pojedinac živo zadube u vjerske istine i u načela kršćanske filozofije u smislu radnog programa »Hrvatske Straže«, koji je katoličkoj inteligenciji kod nas pokazao Mahnić, te poziva sve svoje organizacije, da što intenzivnijim radom oko samoobrazovanja u narednoj školskoj godini dostojno završe prvu četvrtinu stoljeća hrvatskog katoličkog pokreta.

5. Duboko žaleći mrtvilo i nehaj, u koji je zapao velik dio današnjega đaštva, hrvatsko katoličko narodno đaštvo poziva sve đake katolike, u kojima ima smisla za velike ideale i zanosa za nesebičan rad, da se priključe njegovim redovima, naročito ondje, gdje još nema nikakva katoličkog đačkog društva, a sve svoje članove poziva, da primjerom svoga života i rada, kao i bratskom susretljivošću i ljubavlju pokažu put u svoje redove onima, koji bi se inače neminovno izgubili u vrtlogu današnjeg moralnog rasula.

6. Slaveći jubilejsku godinu velikih slavenskih apostola sv. Ćirila i Metodija, hrvatsko katoličko narodno đaštvo iz dubine srca zahvaljuje Providnosti, što je slavenskim narodima pokazala put do istine i kroz vjekove štitila djelo velikih apostola, slavenski obredni jezik i pismo, kao zalog slavenske zavjetne misii »da svi jedno budu«. Poziva svoje drugove, da molitvom i živim radom za Apostolat sv. Ćirila i Metoda uskori čas mira, ljubavi i sjedinjenja svih Slavena u jedinstvenoj Crkvi Hristovoj.

7. Hrvatsko katoličko narodno đaštvo sjeća se na svom satanku jubileja Božjeg Viteza a asiškog siromaha sv. Franje s toplom zahvalnošću za sve ono, što su njegov veliki primjer i neumorni rad njegovih sinova dali našem narodu na svim poljima njegova vjerskog, kulturnog i socijalnog života, te stavlja svim svojim članovima pred oči svijetli uzor sv. Franje plemenitog kršćanskog viteza, nesebičnog siromaha i pjesnika Božje ljubavi, po čijim će krijepostima Bog obnoviti kršćanski život u našem narodu u duhu Kristove ljubavi i socijalne pravde.

REZOLUCIJE AKAD. I BOGOSLOVA.

1. Hrvatsko katoličko narodno đaštvo zaključuje, da će u proslavu 1100-godišnjice rođenja slavenskog apostola svetog Ćirila uvesti u svojim organizacijama »Apostolat sv. Ćirila i Metoda«, voljno da na taj način surađuje u ćirimetodijskom radu za jedinstvo svih kršćana u jednoj Kristovoj Crkvi.

2. Prožeto načelima prave kršćanske ljubavi i snošljivosti osuđuje prozelitizam bilo koje vrsti kao i metode, kojima stanoviti agitatori ruše vjerski mir među katolicima zapadnog kao i istočnog obreda, te pozivlje svoje organizacije i pojedine članove, da svojski porade na očuvanju jedinstva u narodu zapriječujući prelaz katolika na druga vjerstva i sekte.

REZOLUCIJE ŽENSKOG ZBOROVANJA

1. Svaka organizovana učenica treba da se bez oklijevanja priključi borbi za obnovu našeg naroda i da se kao članica kat. organizacije J. K. Đ. Lige sprema za samostalan rad u svijetu, gdje će kao spreman borac zastupati katolička načela.

2. Katolička učenica ima da se što ranije i što savjesnije sprema za kulturnu borbu. Ona će u svojim organizacijama budno pratiti sve pokrete, koji se razvijaju u društvu.

REZOLUCIJE SREDNJOŠKOLACA.

1. Organizacija Hrvat. katoličkog narodnog đaštva »Domagoj« uz pomoć vodstva Lige i svojih seniora nastojati će oko unapređenja praktičnog rada u svojim organizacijama u smislu smjernica dobivenih na srednjoškolskom zborovanju te u smislu generalnih rezolucija čitavog sastanka.

2. U vrijeme krize duhovnog života preporučuje se domagojskom đaštvu, da ponajviše poradi oko vjerske naobrazbe i praktičnog vjerskog života. U vezi s tim neka drugovi u izboru životnog zvanja osobito razmisle, dali ih milost Božja zove u uzvišeni svećenički stalež.

3. Domagojsko đaštvo zaključuje U idućoj školskoj godini svaka organizacija izdat će barem jedanput svoj list, osnivati će misijske, ćirilometodske i narodnoobrabene sekcije, svoj će pomladak čim prije organizovati kao »Mlade Junake«, poradit će oko živog prosvjetnog rada u narodu i u vezi s tim proširiti listove i ostala izdanja katoličkog pokreta, naročito knjige društva sv. Jeronima.

KNJIGE I ČASOPISI

ŠTEFA JURKIĆ, LEGENDA U BOJAMA I DRUGE PRIČE I PRIPOVIJETKE, s ilustracijama Gabrijela Jurkića, izdalo Kolo Hrvatskih Književnika, Zagreb 1927.

Naš katolički pokret uveo je uz svoje ostale tekovine modernu umjetničku opremu knjige i na katoličkom polju. Dosta je sravniti sadanje knjige Društva sv. Jeronima s onima prije rata, pa se vidi koliko je novih pobuda, novih pogleda i uspjeha doneseno već u samom vanjskom obliku tih knjiga. Međutim je Kolo Hrvatskih Književnika s ovim svojim prvim izdanjem svakako na jednom od prvih mjesta u eleganciji i ukusnosti opreme. Ilustracije g. G. Jurkića čine zaista jedinstvenu umjetničku cjelinu i s pričama njegove gospode supruge i s tehničkom štamparskom otpremom knjige. Legende gde Jurkićeve i zaslužuju takvo izdanje. Jedna je od njih (Legenda u bojama) već izišla u češkom prevodu, a kako čujemo, spremaju se i daljnji prevodi na druge jezike. Polje legende, koje je kod nas tek načela gda Jurkićeva, drugde je u svjetskoj književnosti dosta razgranano, pa ipak je naša autorica i originalna i umjetnički samostalna. Bogatstvo motiva, dubina misli, oštri pogleda, toplina srca i velika snaga pjesničkog ugodaja odlikuju ovu zbirku, u kojoj se zaista ne zna, kojoj bi priči il legendi čovjek dao prednost. Svako će u njoj naći vrlo dubokog i plemenitog užitka, čak i oni najmanji obradovat će se legendi o crkvenom mišu ili priči o posudi s andeoskim smijehom, dok će oni najzreliji osjetiti monumentalnu veličinu »Četiriju kćeri Filipović«, duboku tragiku »Uminule melodije« i čitavo ono bogatstvo veselih i tužnih, svijetlih i mračnih tonova, koje je autorica umjela tako vješto isplesti u šareni vijenac svoga niza pripovijetki. Na ovu veliku i znamenitu knjigu u našoj katoličkoj književnosti, još ćemo se naročito osvrnuti, kako ona i zaslužuje. a zasada preporučajemo svim drugovima i družicama, da je nabave i marljivo šire, da je čitaju i daju čitati, jer je ona najbolji dokaz, koliko životne snage ima naša katolička kultura i u ovo teško doba golemih općih kriza, a ujedno će svakom pružiti mnogo užitka u pravoj i čistoj umjetnosti. Cijena je knjizi dinara 30.—, kod većih narudžba (od dra S. Markulina, Zagreb, Kurelčeva ulica 3.) dobiva se svaki deseti primjerak badava.

PETAR GRGEC, GOSPODIN RAFO, izdanje Društva sv. Jeronima, Zagreb 1927. Ovo je opet novost sasvim druge vrsti. G. P. Grgec, jedan od prvih ideologa našega pokreta i katolički publicista najsolidnijega kova, koji je napisao već više ne samo zanimljivih već i idejno neobično bogatih knjiga (Jugoslavenski argonauti, Kod namjesnika Kristova i t. d.), ispripovijedio je ovdje jednu pučku priču, koja je rašírena među narodom njegova zavičaja, u Podravini. To je priča o Rafi Jablanu-Štrofičku, seljaku koji je nezadovoljan svojim zvanjem, hoće da bude »gospodin« i zato ga đavao kuša odvedavši ga u daleki svijet, da ga učini »gospodinom«, a u istinu da ga izvara i osramoti, kako bi ga konačno natjerao u očaj i tako zauvijek upropastio njegovu dušu. G. Grgec nije mnogo mijenjao ove priče, on ju je samo očistio od nepristojnih primjesa, koje su joj dodane idući po narodu od usta do usta, i oplemenio je produbavši još više njenu osnovnu misao, koja je baš danas tako važna i tako aktuelna. Naročita boja pučke naivnosti, one neke priproste jednostavnosti, kojom narod bezuslovno vjeruje u ovakove priče i na svoj način rezonuje nad njihovim sadržajem, sasvim je sačuvan i u ovom izdanju iz pera čovjeka, koji je i sam potekao iz naroda i kojemu je prva i najveća želja, da neposredno narodu vrati u što obilatijoj mjeri sve, što je od njega i iz njega u život ponio. Društvo sv. Jeronima još nije izdalo ovako originalne knjige, koja narodu donosi dragocjenu pouku u obliku, koji on voli, inteligentnom čitaocu donosi dah narodne duše i dubok pogled u nju, a književnosti daje vrlo zanimljiv prilog nečega, čega dosada nismo imali i u čemu je g. Grgec potpuno uspio. To je kao neki novi Kačić i Reljković, samo s mnogo suptilnijom umjetničkom kulturom i s jasnijom sviješću o onom, čega narodu u ovaj čas najviše treba.

DR. FRA KARLO ETEROVIĆ, FRA FILIP GRABOVAC. Knjižnica »Nove Revije«, Split 1927., Leonova tiskara.

Ovo nije kako bi se po naslovu mislilo samo biografija jednog tako malo poznatog, a za svoje vrijeme znamenitog čovjeka, »buditelja i mučenika narodne misli u prvoj polovici XVIII. vijeka«, preteče i nešto starijeg subrata Kačićeva. Već i sam taj život je doduše tako zanimljiv, da se čita kao najinteresantnija knjiga pustolovina, ali ne samo to: pisac je umio da pribere sasvim nov i nepoznat dokumentarni materijal i da ga obradi ne samo kritički tačno, nego da nam s pomoću njega dade neobično živu i plastičnu sliku kulturnog, socijalnog i političkog života naše Dalmacije u ono najteže doba, i da nam u tom okviru plastično i snažno prikaže simpatičan lik fra Filipa Grabovca i znamenitu ulogu čitavog njegova rada za cijeli naš tadanji kulturni život. Iz ovoga prikaza saznajemo n. pr. točno i opširno, kako je u tadanje vrijeme hrvatska knjiga nastala, kako se štampala i prodavala, a kad kasnije saznajemo, da je ta knjiga nasilno uništena i da od nje danas postoje (koliko je poznato) samo dva ili možda tri primjerka, onda naše zanimanje naglo poraste i pretvara se u golemu napetost, kada stanemo čitati tužnu povijest utamničenja, suđenja i patničke smrti nesretnog Hrvata fra Filipa Grabovca u mletačkim tamnicama. Drugovi će vrlo mnogo naučiti iz ove strogo naučne, ali ipak vrlo privlačive i zanimljivo pisane knjige. Ona će bez sumnje mnogo doprinijeti i izgradnji njihova karaktera i jačanju njihove narodne svijesti.

DR. RUDOLF VIMER: ISUS KRIST. Književno društvo sv. Jeronima u Zagrebu uvelike je zadužilo hrvatski narod, što mu već preko po stoljeća svoga opstanka svake godine pruža ponajljepše biserje zdravog, korisnog i plemenitog štiva, i time mnogo pridonosi ne samo pridizanju prosvjete i kulture našega naroda, nego ga i moralno poučava, odgaja i oplemenjuje.

Nema tako rekući niједnoga kulturnoga područja, na kome ne bi ovo društvo nastojalo lakim štivom popularizovati u najšire slojeve tekovine moderne kulture. Ali kako je najčvršći temelj zdravoga kulturnog napretka solidni vjerski i moralni odgoj, staralo se ovo društvo osobito oko toga, da nikad ne propusti prilike, kako bi uz ostala popularna književna izdanja podala po koju knjigu savremenog religioznog i moralnog sadržaja.

Tako se prije desetak godina obredala serija svezaka bilijske povijesti Staroga i Novoga Zavjeta, što ju je naš narod veoma rado primio. No sa sigurnošću smijemo reći, da je u nizu izdanja knjiga religiozno moralnog sadržaja, što ih je dosad izdalo književno društvo svetog Jeronima, jedno od najljepših, da tako reknemo upravo monumentalnih djela Vimerov: Isus Krist u 3 knjige. U tom je djelu pisac na osnovi podataka iz Evanđelja, osvijetljenih vanrednim stručnim poznavanjem bilijske arheologije, običaja, te socijalnih političkih i kulturnih prilika onoga vremena u Palestini prikazao u zaokruženoj cjelini život i djelovanje našega Spasitelja Gospoda Isusa Krista. Velika je rijetkost, da se nađe pisac, koji bi znao zgodno spojiti strogo stručnu erudiciju s laganim popularnim načinom pisanja, kao što je to prekrasno uspjelo našem piscu u ovome djelu.

Jedva bismo se u svjetskoj literaturi velikih kulturnih naroda mogli namjeriti na djelo, koje bi se moglo u tom pogledu takmiti s Vimerovim.

Naš pisac drži se vjerno okvira svetih Evandelista, koji u svojoj jedrini i kratkoći sakriva golemo blago, što ostaje nevidljivo i nedohvatljivo lajičkom čitaocu, ako mu ga ne otkrije vješt stručni poznavalac biblijskih znanosti. Mnoga su mjesta u tekstu osvijetljena istom onda, kad se po naputku stručnjaka pročitaju još mnoge misli zabilježene u evandelju među recima. To je našem piscu tako odlično uspjelo, da nije ostalo ni jednog mjesta iz evandeoskog teksta, što ga pisac ne bi potpuno razjasnio. Povrh toga nije propustio upozoriti također na dogmatski i moralni nauk, sadržan u pojedinim odlomcima.

U današnje doba manjkave i površne vjerske i moralne naobrazbe, što se zapaža ne samo u širim slojevima, nego i u inteligenciji, upravo je kao naručeno došlo ovo prekrasno djelo, jer je zbog laganog i zanimljivog stila jednako privlačivo za šire, kao i za naobražene slojeve.

Treba ga samo pročitati, i svakomu će tako omiliti, da će ga uvijek s užitkom čitati. Pa i onda kad ga čovjek čitava pročita, rado će ponovno čitati različite odlomke, i diviti se nedostižívom idealu svetosti osobe Spasiteljeve, što odsjeva sa svake stranice ove knjige, a ujedno se utvrđivati u onoj vjeri, koja je djelo Božanstvenog osnivača i povjerena na čuvanje njegovoj vječnoj zaručnici Katoličkoj Crkvi. S toga čitavo djelo najtoplije preporučamo i našoj akademskoj omladini, jer će svakom moći lijepo poslužiti za vjersku i moralnu pouku i kao najljepše duhovno štivo.

Dr. J. Oberški.

HRVATSKA PROSVJETA. (7—8 i 9). Hrvatska Prosvjeta je list, koji svi naši čitači dobro poznaju. Ona jedina uspjeva, da u ovo vrijeme, kada se kao o vrlo aktuelnom problemu raspravlja o literarnoj krizi, stalno ostane na svojoj liniji i da relativno vrlo dobro odgovara svojoj zadaći. Treba, naime, kod prosuđivanja njezinih uspjeha uzeti u obzir mnogobrojne okolnosti i jadne prilike, u kojima danas svi živemo. Bilježimo popuštanja i krize počevši od materijalne, pak sve do duševne krize. I ako uza sve to Hrvatska Prosvjeta uspijeva, da se afirmiše sa kojim uspjelim

brojem, treba to posebno shvatiti i zabilježiti. Zato je razumljivo, da se Luč osvrće na ova dva posljednja sveska, kad i nebi kanila da stalno prati sve književne pojave ne samo katoličkog pokreta, već i ostale književnosti.

Ove dvije posljednje sveske donose nekoliko vrlo dobrih stvari, koje dokazuju da se i H. P. pomiče sa vremenom. To je uglavnom zasluga njezinoga urednika čije stvari odavaju pažljivo praćenje najnovijih književnih pojava i ujedno vrlo trijezno prosudjivanje, dapače i usvajanje svega dobra što se nalazi razasuto po bezbrojnim stranicama raznih listova i izdanja. Moglo bi se to dokazati iz pisanja samog urednika H. P. dra. Ljubomira Marakovića, koji se nije zakukuljio u nekoliko dokrinarnih ideja, već sa velikim uspjehom prilagoduje svoje pisanje savremenom stanju književnosti i svim najnovijim pojavama i to ne samo u svome kritičkom radu, kao takovom, već baš i u samome stilu, na što naročito upozoravam, iznoseći to kao dokaz njegovog velikog literarnog instinkta. On ujedno i daje svojim pisanjem H. P. njezinu odredjenu fizionomiju, te je uz Domjanića i Nazora njezin najizrazitiji saradnik. On ima u ovim brojevima jedan prvorazredan članak: »Pjesme o četiri arhandjela«, u kojemu potpuno uspijeva, da dokaže analogiju izmedju stvaranja Vladimira Nazora i Ivana Meštrovića, dvojice priznatih reprezentanata naše domaće umjetnosti. Ovaj je članak od najboljih stvari, što ih je donijela H. P. u posljednje vrijeme. Osim toga ima on par dobrih osvrta na domaće književne pojave, kao na knjigu gde Štefe Jurkić i pjesme Božidara Kovačevića. Zatim osvrt na knjigu: Scrittori Jugoslavi, talijanskoga kritičara Urbanaz-Urbani, te prikaz: »Forsyte Saga i njeni nastavci«. Dojam serioznog lista povećavaju pjesme dvojice općenito priznatih i staloženih pjesnika Vladimira Nazora i Dragutina Domjanića. Možda nije dovoljno zapažena pojava, da oni saraduju u H. Prosvjeti. Ali to se moralo zapaziti, jer ovo skretanje znači nove momente u poeziji Nazora i Domjanića, koji su jednom stajali prilično daleko od H. P. To se skretanje očito opaža već i u samom sižeu njihovih pjesama. Ova poezija Vladimira Nazora kaže nam mnogo i mora zainteresovati svakog našeg čovjeka. Od znatnijih stvari u ovim brojevima treba istaknuti mističku dramu Side Košutić: »K svitanju«, koja ju puna lirskog nastrojenjna. Obradjuje zanimljiv problem, ali je o njoj teško govoriti, dok nije čitav dotiskana, tim više što to i nije drama u običnom značenju te riječi i ne bi se mogla u ovom obliku dati u kazalištu. Veće su stvari novela u nastavcima od Benca, zatim uspjela, iako nešto predetaljna studija o Celestinu Medoviću. Ova je jedna prilično osamljena pojava u literaturi o našoj umjetnosti i zaslužuje svako priznanje.

Ovome čednom prikazu nije svrha da raščlani čitavo gradivo H. P., već se jedino išlo zatim da se upozori na najmarkantnije pojave. Zato ispuštamo sud o ostalim stvarima što se unutra nalaze. Inače ima tu zanimljivih priloga koliko u samom glavnom dijelu, toliko u Književnom pregledu, što ovdje ne spominjemo već radije to mjesto upotrebljavamo da upozorimo na one stvari, koje naši čitaoci već radi svoje naobrazbe moraju pročitati.

»DAČKI LIST«. Pod ovim je imenom nekolicina zagrebačkih profesora (sudeći po uredništvu) počelo izdavati dački tjednik (!), koji po vanjskoj opremi i cijeni (2 dinara po broju) imitira t. zv. »fundromane«, koji se u nevjerojatnom mnoštvu šire danas i medu samim daštvom. Mi ćemo se na ovo karakterističnu pojavu »fundromana« još drugom prilikom opširnije osvrnuti, samo bismo ovdje iznijeli svoje skromno mišljenje, da će se gg. izdavači bez sumnje prevariti u računu. Jer oni daci, koji su n a v i k n u t i na čitanje fundromana, nisu samo naviknuti na loši papir i rdavu opremu za jeftine novce, nego u prvom redu na onaj ništavi »zanimljivi« sadržaj i onaj moralni ološ, što ga ti romani donose pod fantastičnim imenima kojekakovih »junaka« i hajduka. Čim opaze solidniju sadržinu i odgojni pravac lista (koji je sudeći po ovom broju, u glavnom ozbiljno ureden), odbacit će ga i posegnuti za »zanimljivim« »Rokambolom«, »Musolinom« i dr. A solidniji opet daci, koji traže nešto lijepo i plemenito, spotaknut će se bez sumnje na loši izgled ovoga listića baš zato, jer u svojim boljim pretenzijama i traže svagdje nešto ljepše, ukusnije, trajnije. Ta želja za ljepšim i ukusnijim bar je prvi uvjet etičkog odgoja (tako se uči već i u školskoj psihologiji), pa sumnjamo, da li će se bez nje moći polučiti isti plodovi. A drugo, što bismo primijetili, jest to, da nam suviše često izlaženje lista ne otvara najbolje vidike u solidnost njegova sadržaja i u daljim brojevima. Svake sedmice dati toliko dobra i solidna materijala, to je previše i to se ni u boljim prilikama ne bi moglo izdržati! Medutim svakako će nas zanimati ova metoda pobijanja »fundromana«, pa ćemo je sa svoje strane pratiti, a uspjehu ćemo se lista veseliti,

ako ostane na visini i ako mu uspije, da neodgojne mase prosječnog našeg daštva odvrati od rdavog štiva.

JUBILARNI BROJ EUHARISTIJSKOG GLASNIKA. U posljednji čas dobivamo svečani broj ovoga vrsno uredivanog i jedinog našeg euharistijskog glasnika, kojega izdaju vrijedni franjevci provincije sv. Jeronima u proslavu njihova sv. oca Franje. Ovaj broj je izašao skoro na 200 stranica sa velikim brojem ilustracija. Od osobitoga su interesa slike krasnih samostana njihove provincije, kao i reprodukcije mnogobrojnih umjetnina, koje se po tim samostanima kriju. Šteta da nijesu donesene reprodukcije slika iz Hvara. U ovoj trećoj publikaciji, kojom se franjevačka Dalmacija odužuje sv. Franji nalazimo vrlo mnogo uglednih imena, koja su odlična smotra franjevaca i njihovih prijatelja. Da nabrojimo par samo najpoznatijih O. Vlašić, O. Bajić, O. dr. Sokol, Šimunonv, N. Subotić, O. dr. Grabić, O. Jelinčić, O. dr. Božitković, O. Nardić, presvij. dr. Srebrnić, A. Pilepić, presvj. Pušić, O. Rode, O. Horvat, J. Šedivy, O. dr. Radonić, O. Tomašić. Alajbeg, O. Plepel, Delalle, O. Brusić i ostali. Osim toga imamo na kraju i glazbeni prilog sa harmonizacijom jedne krasne franjevačke molitve i nekoliko kompozicija O. dra Sokola. Dok žalimo, da radi pristora ne možemo opširnije progovoriti o čitavoj stvari, izričemo svako priznanje uredniku O. A. Juničiću, eksprovincijalu i pozivljemo drugove, da se živo interesuju ne samo za ovaj broj već i za E. G. uopće, koji je vrlo jeftin, a može postati važnim faktorom odgoja našega duhovnog života, tim više kad znamo, da bi uredništvo osobitu brigu posvetilo daštvu, samo kad bi kod njega našlo odaziva.

KAZALIŠTE I UMJETNOST

KOSOR: »POMIRENJE«. U ovogodišnjoj kazališnoj sezoni možemo zabilježiti samo tri premijere i to: Langerovu dramu »Periferija« i Berstlovu komediju manjeg značenja: »Dover—Calais«, koja se je davala u Tuškancu, pak će se uza svu dreku glumaca teško održati na repertoaru. Od domaćih stvari davana je Kosorova tragedija: »Pomirenje«, koja zapravo i nije premijera, jer je to na novo uvježbani komad, koji se davao pred više godina. Komad je režirao Joza Ivakić, kojega je jedan zagrebački list mudro nazvao »specijalistom za slavonske komade«, a on je zapravo i učinio od komada ono grdilo, koje je izašlo van, jer je tragediju uza sve njezine nejasnosti i nesredenonsti mogla spasiti dobra režija, koja bi ublažila kontraste izmedju realizma prvog čina i one »naturalističke spiritualnosti« kako su izvolili nazvati ono filozofiranje trećega i drugoga čina, obilno začinjeno svim mogućim efektima medu kojima nije falila ni procesija ni pravo pravcato slavonsko kolo, (koje je još jedan dokaz više da je režiser bio potpuno nemoćan).

Teško je reći što je Kosor kazao ili bar što je htio kazati sa ovom tragedijom, ali ipak bi se moglo po prilici reći, da je sadržina komada borba zla i dobra, koje hoće da se preporodi sa ljubavi, koja bi mogla po mišljenju pisca usrećiti sve. Nosioc te sloge i ljubavi, koja kasnije prelazi u više sfere očitog filozofiranja, koje je prilično nejasno. Njemu nasuprot je postavljen lik njegova sina Jože, koji mržnjom ruši i napokon protjera oca u pustinju, gdje on dolazi na glas svetosti, te kada masa hoće da od njegove svetosti nešto ima, dolazi pomrčina u prizorima fanntastično osvijetljenim i pod glomaznim križem. Sve to tako postavljeno i udešeno, da otac i po svojim idejama a još više svojom maskom očito podsjeća na Tolstoja. Načeto je tu još par vrlo dramatskih problema, koji dakako, ostaju tek načeti.

Glumci su dali igru, koja potpuno zadovoljava. Za moj ukus g. Maričić, koji je kreirao ulogu Jože, bio je nešto nenaravan, ali i to bi trebalo odbiti na režiju. Za onu upadno namještenu gungulu nose odgovornost i pisac irežiser, jer se to moglo lako izbjeći.

Publika je prilično pljeskala, svijesna, da treba lijepo primiti domaće komade, te je još par puta napunila kazalište. Uza sve mane ove tragedije njezino izvadjanje je mnogo zahvalniji posao nego izvedba nekih stranih komada, jer ipak treba istaknuti, da se u našem kazalištu daje mnogo lošijih stvari nego li što je ovaj Kosorov komad.

MEDVJEDGRADSKA KRALJICA. Dok nijesmo uspjeli da tijekom ove godine doživimo, da pravo kažemo ni jedne domaće dramske premijere, ipak možemo zabilježiti jedan domaći operski novitet, koji se davao barem sa tolikim uspjehom kolikim i Kosorovo Pomirenje. To je opera L. Šafraneka-Kavića ili, kako se sam kompozitor izražava, dramska opera, prvi put davana 29. rujna.

Libretto opere je sastavljen po poznatoj Senoinoj legendi: »Zmijska kraljica« i po narodnoj pričanju o Medvedgradskoj kraljici, pak opera i ima ime »Medvedgradska kraljica«. Naravno je da se libreto udaljuje od legende, a osim toga prvi čin je prenesen u Zagreb. Ali inače čitava stvar je potpuno sačuvala romantični karakter. Što se tiče same glazbe nama nije do toga da se upuštamo u meritum same stvari, tim više što se ne želimo istrčavati. Kompozitor je bio strogo u okviru libretta i nije se upuštao u hipermodernosti i oslanjao se na narodne motive. Jak je i utjecaj crkvene glazbe. Taj momenat osobito dolazi do izražaja kod zbora redovnika u Remetama, kojega je otpjevalo akad. pjev. društvo »Mladost«.

Ne može se tvrditi da je ovom operom gosp. Šafranek dao nešto osobito, ali može se za njegov rad bez ustručavanja reći da je solidan i da iza njegova uspjeloga baleta »Figurine« znači ozbiljan napredak, dok će se njegova opera održati na repertoaru više vremena jer osim solidne glazbe za nju govori i sadržaj koji se radi onoga lokalnoga što se u njemu nalazi mora svidjeti još više zagrebačkoj publici na koju je g. Šafranek i računao.

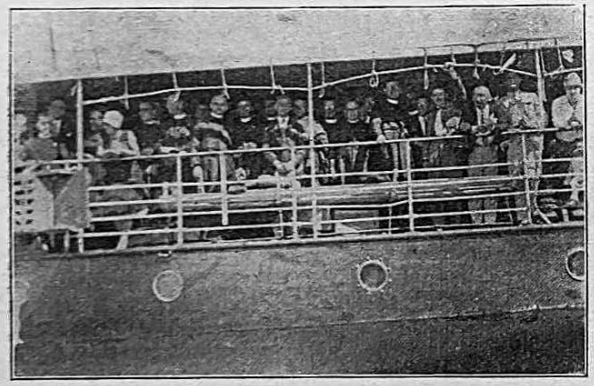

Sa našeg sastanka u Splitu: »Seniorski brod« polazi iz Splita.

DVIJE IZLOŽBE. (Marko Rašica: »Sa naše rivijere« i Aleksej Hanzen: »Sa našeg primorja«). Kod starog i mladog Ullricha ovih dana je izloženo stotinjak slika, koje imaju za svoj glavni siže more i primorje. Na prvi pogled se vidi dijametralna razlika između ta dva slikara. Hanzen je, u opreci sa Rašicom, klasičan primjer, kako nije dosta baratati nešto sa kistom i bojama, da se na platnu dade naše primorje. Ne onaj vanjski lik, kojega možda savršenije hvata fotografska ploča, nego onu dušu, karakteristiku, da bez ikakovog natpisa onaj koji je osjetio Jadran i proživio na njegovim žalima, vidi i osjeti da je to naše more. Tu je kamen spoticanja čičice Hanzena, a bome i zagrebačke publike, koja je otkupila desetak Hanzenovih slika, dok je Rušica prodao tek par manjih stvari. Dok Hanzen nemilosrdno baca po platnu masu modre boje, toliko mnogo boje, da od slike postaje reliev, dotle Rašica i sa običnim akvarelom uspijeva da stvori štimung i da dade ovo pravo naše more, koje diše i koje živi. Po broju slika je Hanzen dao dvostruko, a po išaranom platnu i trostruko više nego Rašica. Hanzen donosi južnu Dalmaciju do Dubrovnika, gdje se i zaustavlja, a Rašica odatle tek počinje, da dopre sve do Vrbnike, te odatle, kao i iz Dubrovnika daje najuspjelije slike. O Hanzenu je teško reći da li ima i jedne uspjele slike, jer već i same pozicije su birane bez ikakvog ukusa. Sam katalog Hanzenov na čijoj je prvoj stranici otisnuta slika jednog parobroda i jedne »škune« dokazuje da on nema nimalo smisla za samo primorje. Tek mu ponekad uspijeva dati dva prava vala i jedan kamen, i to bez onog dubokog horizonta, koji je od Boke do Dubrovnika neprekidan od ostrva i već sam po sebi pruža zahvalan objekt za slikarski kist. On sve to slika onako na prolazu, bez tanjeg osjećaja za ljepotu pojedinih momenata i rijetke titraje boja. On čeka nešto neobično ili kričavo ili tamno, a nigdje intimne vedrine ili mirne linije naših primorskih gradova.

Rašica naprotiv osim u dvije veće uspjele slike: »Izlaz sunca u Lapadu« i »Pustinjak« u svojim omanjim radovima, dobrim dijelom u akvarelu, uz bogatstvo jasnih i živih boja, slika agave, čemprese, oleandre, pećine, male drage, krš u cvatu, odrine, pergole i mali prozor sa biforom. To je eto sva izložba Rašice uz par skupina kuća iz Vrbnika, a sve to uhvaćeno sa one svagdašnje, srdačno pristupačne strane sa već poznatom njegovom tehnikom. Ljepotu njegovih radova može osjetiti onaj, koji je dulje proživio na moru, dok se za Hanzena takav u nijednom slučaju. Ovakove publike nema baš mnogo u Zagrebu i zato je Rašica materijalno slabije uspio nego Hanzen, ali će zato svi poznavači umjetnosti i našega mora sa njegove izložbe odnijeti uspomenu na jedan dodir sa nečim lijepim, dok će za Hanzenove izložbe odnijeti osjećaj koji čovjek ima, kada gleda neuspjelu karikaturu, koja profaniše nešto njemu osobito drago. **I. B.**

KOD NAS I OKO NAS

FRANJEVAČKA PROSLAVA U SARAJEVU. Naš narod duguje vrlo mnogo asiškom patrijarhi. Zato se je na više strana radilo kako bi se prigodom jubileja to pokazalo i vanjskim načinom, te su u tu svrhu zamišljene i izvedene mnoge proslave. Po broju učesnika osobito se ističe proslava u Sarajevu početkom mjeseca kolovoza. Na proslavi je uzelo učešća veliko mnoštvo naroda. Tom prigodom je održan i orlovski slet. Na proslavi su prisustvovali i mnogi odlični franjevci, za koje je jasno svjedočilo 10.000 učesnika. To govori više nego sve riječi. Čitava javnost je, pa i inovjerska, pratila proslavu sa osobitim simpatijama, što opet ide na račun naših hrvatskih franjevaca. Od presvijetle gospode lično su prisustvovali: presvj. g. o. Mišić, biskup mostarski; presvj. g. dr. Mileta, biskup šibenski; te preuzv. g. dr. I. Šarić, kao mjesni ordinarij.

EUHARISTIJSKI KONGRES U PORTUGALU. Portugal je zemlja revolucija i prononsiranog antiklerikalizma, pa ipak je u najnovije doba portugalskim katolicima uspjelo da se afirmišu jednim Euharistijskim kongresom u Guimanasu. Kongresu je prisustvovalo 150.000 osoba. Odaslanik sv. Stolice bio je od državnih vlasti vrlo korektno dočekan, a sami učesnici kongresa su bjelodano pružili dokaz o svome vjerskom uvjerenju. U noćnoj procesiji je učestvovalo 150.000 ljudi, a hodočašću na brdo k Madonni de la Pena 50.000 hodočasnika.

SOCIJALNI TJEDAN U LUBLINU. U Lublinu je održan socij. tjedan kat. akad. udruženja Odrodzenie. Na tom socijalnom tjednu predavali su seniori Odrodzenia, a učestvovale su na njemu mnoge visoko položene crkvene i političke ličnosti.

SOCIJALNI TJEDAN U NANCY-U. Od 1.—8. augusta o. g. održan je u Nancy-u 19. socijalni tjedan francuskih katolika, čija je tema bila: Žena u društvu. Zaslugom te zanimive teme dostigao je broj učesnika na ovom socijalnom tjednu do 2000. Taj broj predstavlja za francuske socijalne tjedne rekord. Ovaj tjedan bio je bogatiji od ostalih i na ličnostima, jer su mu prisustvovali pap. nuncij Msgr. Maglione, bivši guvernenr Maroka maršal Lyatey, bivši belgijski ministar predsjednik državni ministar Carton de Wiart, aktivni francuski ministar Marin, više biskupa, sveučilišnih profesora, narod. zastupnika itd. Predavači bili su izabrani po tradiciji socijalnih tjedana samo među stručnjacima u dotičnom pitanju. Ovog puta je tema tjedna tražila osvjetljenje s više strana, a osobito s teološke, historičke, sociološke i pravne. Tendenca samog tjedna bila je da izloži i obrani ispravnu katoličku nauku o ženi od svih pravih neprijatelja žene. Stoga su predavanja imala pokazati, da je žena ljudsko muškarcu jednako biće, koje ima svoju posebnu zadaću određenu njenom prirodom. U savezu s tim, trebalo je pokazati kako su tu zadaću žene ispunjale i na koji će je način moći i nadalje ispunjati u promijenjenim današnjim prilikama, te koje posebne socijalne zadaće čekaju žene u modernom društvu i koja su zvanja koja traže baš ženu. Konačno trebalo je pokazati i pravu potrebu da žena uđe i u građanski život, da tamo brani svoj ekonomski i obiteljski interes. Ovome planu odgovarala su i predavanja, u kojima se posebnim obzirom na ugroženu francusku obitelj upozorilo na prvotnu ulogu žene u obitelji. Međutim nije moguće obzirom na prostor, donijeti ni najkraću naznaku sviju predavanja, pa ćemo se na dvim tačkama zaustaviti. Član francuske akademije Goyan, poznati crkveni historičar, predavao je o ulozi žene u kršćanstvu. Od Marije pomoćnice djela Otkupljenja i pobožnih žena, koje otkriše Isusov prazni grob, pa do modernih misijonskih družbi, predavač je svome slušateljstvu u velikim potezima pokazao svu važnost ženskog rada u Crkvi. Zaslugom sv. Klotilde provedeno je pokrštenje Franaka u katoličkoj vjeri, a zaslugom zapadno-gotske kraljice Rigonte obratiše se na katolicizam azijski zap. Goti, a Leon I. sačuvao je rimsko carstvo od he-

reza, samo pomoću careve sestre kasnije carice sv. Pulherije, koju 450 kaledonski koncil zove »čuvarica vjere, bič heretika«. Poznato je pak, da je samo pomoć markgrofice Matilde od Tuscije omogućila Gregoriju VII. njegovu reformu Crkve, kako je i našem sv. Jeronimu samo saradnja jednog kruga svetih i učenih žena omogućila izradbu mnoštva njegovih znanstvenih djela. Sv. Katarina Sienska i sv. Brigita jedine su zaslužne za povratak papinstva iz Avignona u Rim, jer su ispunjenje ove želje svih pobožnih katolika omogućile protiv volje čitave francuske kurije. Konačno u zaglavku predavanja predavač naročito ističe izvanredno plodan rad ženskih redova, a naročito misijonarski. Među ovim pak ističe setre urođenice, koje su se osobito revnima pokazale. — Odnošaj žene i politike bio je predmet predavanja svenčilišnog profesora Deslandresa, koji je ocrtao slijed u kojem je žensko pravo glasa osvojilo gotovo sve civilizovane zemlje svijeta, osim latinskih (a i Jugoslavije). Od posebnog je interesa činjenica, da glavni otpor protiv ženskog prava glasa u Francuskoj izlazi iz redova antiklerikalnih radikalnih socijalista i da treba samo njima zahvaliti što je senat odbio zaključak zastupničke komore o ženskom pravu glasa. Njihove bojazni da bi žene glasovale za stranke korektnog vjersko-kulturnog programa nije bez temelja, jer u 18 njemačkih gradova u kojima su žene i muškarci odjeljeno glasali bilo je od 100 glasova centruma 60 ženskih, a 40 muških, dok je od 100 komunističkih glasova bilo 65 muških, a samo 35 ženskih. U Kölnu pak 60 posto svih ženskih glasova otpada na centrum, dok komunisti dobivaju samo 8 posto od svih ženskih glasova, a nacijonalisti 0.5 posto. Te brojke dokazuju kako su ženske uvijek sklonije umjerenijim strankama.

Držali smo da će te crtice posebno interesirati čitatelje pa smo ih stoga i donijeli. Sami predavači umjeli su da to iznesu u vrlo laskavom obliku pred svoj auditorij, jer većina istog su bile dame, pa je prirodno da je bilo i komplimenata! Ali ako uzmemo cjelokupnu sliku tog niza predavanja, treba da priznamo, da su temeljito objasnili ispravno katoličko stanovište o ženskom pitanju, koje je jedino ispravno i uistinu feminističko, jer su sva druga stanovišta neprijateljska ženi i ako to u svojoj formi ne pokazuju.

KATOLIČKI DAN NJEMAČKIH KATOLIKA U DORTMUNDU. Od 3.—6. septembra održavan je kongres njemačkih katolika uz golemo učestvovanje masa, a naročito radničkih. Svega je bilo više nego 150.000 učesnika. Prisustvovali su sastanku papinski delegat nadbiskup Msgr. Pisani, papinski nuncij Pacelli, drž. kancelar dr. Marx, savezni kancelar dr. Seipel, ministri Köhler i Brauns, mnogo narodnih zastupnika i t. d. Sudjelovali su u ime crkvene vlasti nekoji biskupi. Uz glavne manifestacije kongresa (procesija, zborovanje u masi i t. d.) bilo je i više paralelnih glavnih skupština, zborovanja i t. d. Savez za katoličku pučku školu održao je zborovanje pod predsjedanjem svoga predsjednika kancelara dra Marxa, koji je održao glavni programski govor o školskom pitanju. Sam taj Savez i čitav kongres, usvojili su stanovište kancelara dra Marxa, koje je i stanovište crkvene vlasti, a koje se sastoji u tome, da katolički nar. zastupnici moraju da rade za školski zakon koji će zadovoljavati zahtjevima kat. roditelja, a to znači da taj zakon treba da ustanovi bar ravnopravnost konfesionalne i simultane škole. To formulisanje katoličkih školskih zahtjeva i manifestovanje za katoličke škole bilo je ono što je u radu Dortmundskog kat. danu osobito iskočilo i što je svrnulo pažnju javnosti na nj. Osobiti je relief dalo tome kongresu sudjelovanje i nastup drž. kancelara dra Marxa, koji je toliko energično istakao katoličko gledište centruma i svoje. O socijalnom pitanju je naročito predavao austrijski sav. kancelar dr. Seipel, koji je sigurno jedan od prvih državnika nesamo katoličkih već i svjetskih. Katolički Dan njem. katolika je uspio potpuno i pokazao veliku aktuelnost tih priredaba još i danas nakon 70 godina opstanka.

ODLIČNI POSJET. Naši delegati na bečkom kongresu bili su najljubaznije primljeni, te su upoznali vodeće krugove Austrijske katoličke omladine o radu i programu J. K. Đ. Lige. Sam predsjednik Reichsbunda (centrala austrij. kat. omladine) gospodin Franz Kastl posebno se interesirao za Ligu i osobito mu se svidjelo to, što Liga gaji intelektualnu stranu đaštva, koje se u ovo poratno doba dalo na sam šport. Za njih su Mahnić, Krek i Rogulja, divovi, borci i heroji novovjeki, koji su uspjeli na jugu Evrope probuditi svijest kršćanske demokracije protiv bezvjerstva i stvorili kat. pokrete među Slovencima i Hrvatima. Oni bi, kažu austrijski katolici, mogli biti ponos i najvećih katoličkih naroda svijeta. G. Franz Kastl, koji pokazuje silnu ljubav za upoznavanje našega pokreta, ovih je dana posjetio sve naše odličnije ljude i javne radnike u Zagrebu, te

Ligu, gdje je bio srdačno primljen. Nakon ugodno izmjenjenih razgovora otputovao je nazad u Beč, da nastavi teški posao, jer je on duša austrijske organizirane kat. Omladine, koja broji 40.000 članova.

OTIŠAO U SVEČENIKE. Veliki prijatelj đačkog pokreta i podpredsjed. Lige, senior g. dr. Milan Petrović ovih dana odlazi u teologiju. Nama je svima dobro poznato, koliko je g. dr. M. Petrović vrijedio za naš đački pokret i za Ligu pa prigodom njegova odlaska u novo zvanje želimo mu najbolju sreću i božji blagoslov uz želju, da i dalje ostane naš prijatelj, kao što je bio i prije! Uredništvo.

JEDNA DESETGODIŠNJICA. U subotu 8. listopada navršena je desetgodišnjica smrti velikog kršć. socijalnog radnika J. E. Kreka, koji je čitavom jednom razdoblju našega đačkog pokreta dao ton svojim razvijenim smislom za socijalni rad. Pošto je onako ovaj broj »Luči« prilično nosi prigodni karakter nijesmo to željeli pojačati pak ćemo u narednom broju donijeti iz pera kojeg Krekova učenika članak povodom desete obljetnice njegove smrti.

PROMOCIJA. Završetkom prošle školske godine završio je svoje studije i bio promoviran na čast doktora iuris predsjednik Lige drug S. Podolšak. Drug S. Podolšak bio je predsjednik Domagoja i urednik naše »Luči«, te se uz ostale čestitke pridružuje i naša »Luč«, pa makar to bilo i nešto kasnije. Uredništvo.

IZ ĐAČKOG SVIJETA

VII. KONGRES »PAX ROMANAE«. Ovogodišnji kongres međunarodne studentske đačke organizacije »Pax Romana« održavao se prema zaključku posljednjeg kongresa u poljskoj prijestolnici Varšavi. Naime ovogodišnji predsjednik ove velike organizacije bio je Poljak Orlikowsky, koji je bio izabran za predsjednika prošle godine na kongresu »Pax Romana-e« u Amsterdamu. Radi teških materijalnih prilika, mi smo zamolili braću Slovake, kad su bili ovoga proljeća na svojoj turneji u Zagrebu, da zastupaju J. K. Đ. Ligu, što su oni vrlo rado učinili, kako i sami izvješćuju u svom krasno uredenom listu za srednjoškolce »Razvoju«. Primjećujemo, da je na ovom kongresu »Pax Romane« istupio jedan član zagrebačkog Jugoslavenskog katoličkog đačkog društva Vojvodina zahtjevom, da se Vojvodina primi u »Pax Romanae«, kao samostalna organizacija i da je to, prema našim informacijama i učinjeno. Mi nemamo ništa protiv toga, da su drugovi iz Vojvodine priznati kao posebni nacionalni savez, ali nas čudi, da su oni to zatražili. Ako su oni jugoslavensko katoličko društvo, onda su im vrata otvorena u našoj Ligi, ako nisu, onda nam se čini, da je s njihove strane nelojalno, da se služe sa jugoslavenskim imenom, već neka se krste onako, kako nacionalno osjećaju. Da, ali će, čini se, teško biti toliki junak, ma da u našoj zemlji nema nikoga tko bi im to zabranio. Još je nezgodnije, kad su gospoda izaslanici htjeli, kako nam pišu iz Varšave, zastupati našu Ligu. No, do toga još nismo došli. Avez vous compri, monsieur Nagy?

Što se tiče samog tijeka kongresa, on je započeo 11. augusta. Otvor je slijedio u velikoj dvorani varšavske univerze u prisustvu od 400 delegata, koji su zastupali 20 naroda, i velikog broja odličnih poljskih katolika, među kojima su se nalazili i neki ministri, kao i predstavnici crkvenih i općinskih vlasti. Kongres su vrlo dobro pripravili akademičari poljskog akademskog društva »Odrozdenia«, čiji je predsjednik i otvorio kongres. Iza toga su govorili redom predstavnici raznih nacionalnih saveza i to ovim redom: Poljaci, Englezi, Belgijanci, Nijemci, Francuzi, Irci, Talijani, Slovaci (koji govore i u ime Jugoslavena), Švicari, Holandezi, Česi Madžari i drugi. Kod govora Madžara došlo je do incidenta. Madžarski delegati su se ponijeli bahato prema Slovacima i uslijed toga su oni demonstrativno ostavili dvoranu skupa sa Česima. Predsjednik im je pribavio zadovoljštinu i oni su se povratili u dvoranu. Otvorenje završeno je pjevanjem himne: »Gaudeamus igitur«.

12., 13. i 14. rad se je razvijao u komisijama, koje su razvile vrlo plodan rad. 15. su učesnici posjetili Čenstohovu, gdje je bio primas Poljske kardinal Hlond. Iz Čenstohove su otišli u Krakov i u Wieliczku. U Krakovu su bili primljeni slavenski delegati u posebnu audijenciju kod kardinala Hlonda.

Iza završenog rada, kongres je službeno zaključen 19. augusta u Krakovu. Odlučeno je da će slijedeći kongres biti u Oxfordu. Za predsjednika je izabran Engles Down.

KONGRES SLOVAČKOG KAT. ĐAŠTVA. Slovačko katoličko đaštvo imalo je svoj manifestativni sastanak u Košicu od 23.—25. srpnja ove godine. Ovo je jedan od većih kongresa, koji su se održali u Ružomberku, Žiline i Bratislavi. Kongres

je bio vrlo dobro pripravljen, te je program potpuno izvršen. Predsjedao je sastanku J. F. Klindovi, a prisutan je između ostalih g. p. Hlinka. Kongres su pozdravili mnogi odlični katolici, kao i svi ministri katoličkih stranaka. Kod otvorenja kongresa govorili su p. Hlinka, predstavnik mjesne općine, predstavnici đačkih udruženja, odaslanik crkvene vlasti i senator dr. Koválik. Drugi dan kongresa (24.), sv. Misu je služio presvj. biskup Čársky. Iza toga je slijedilo zborovanje na kojemu su predavali: poslanik dr. Fritz, senator dr. Koválik i drugi. Odaslanis u pozdravni brzojavi. Treći dan kongresa je bio razdijeljen na skupno zborovanje i zborovanje u sekcijama. Prije podne su održale zborovanje sekcije: akademska, bogoslovska, literarna i srednjoškolska i starješina (predsjeda jedan senator).

Na svakom zborovanju su održani dogovori i po jedan referat. Popodne je održano generalno zborovanje, na kojemu je stari odbor Slov. Kat. Studenata (U. S. K. S.) podnio izvještaj o radu, zatim se je pristupilo izboru novog odbora. To je bilo zaključno zborovanje.

Na čitavom kongresu je vladalo veliko oduševljene. Jer su naši slovački drugovi u sličnom položaju kao i mi, želimo im mnogo uspjeha.

KONGRES ČEŠKOGA KATOLIČKOGA ĐAŠTVA. Češko đaštvo je imalo svoj kongres u starom Velehradu 30. i 31. srpnja. Kongres je svečano otvoren 30. srpnja uz veliko učešće đaka i starije inteligencije. Toga dana su se držale konferencije, koje su kao i debate bile na visokom nivou. Na večer je u glavnoj crkvi bila pobožnost spojena sa propovijedi i svečanim obredima uz sjajno rasvjetljeni velehradski hram. 31. bila je svečana sv. Misa, a zatim referati odbora i izbor novog. Češki đački pokret se osobito brine za srednjoškolce i za pravi katolički odgoj i život.

MISIJSKI KONGRES POLJSKIH AKADEMIČARA. Odrodzenie je priredilo u Poznaju Misijski Kongres akademičara, koji je započeo 30. septembra. Prvi dan kongresa bio je svečani pokop tijela blag. pok. kardinala Ledochovskog, koji je bio dosada pokopan u Rimu. Prenos kardinalovih smrtnih ostanaka nije mogao biti izveden prije, jer je njemačka vlada znala da poznjanski Poljaci u pok. kardinalu vide simbol borbe za narodna i crkvena prava. Sada eto u vrijeme katoličkog oduševljenja đačke omladine za misije prenaša se kardinal mučenik »Kulturkampfa«, nekadanji prefekt propagande fide i opet u domovinu, da bude zalog daljeg sretnog života poljskog naroda.

*

IZ UPRAVE. Svima pretplatnicima, koji nijesu platili svoje dugove poslali smo opomene. Možda je zabunom dobio tko opomenu na koga to i ne spada, pak molimo da se ne uvrijedi, jer upravu »Luči« vode daci, koji taj teški posao moraju svladavati uz svoje ostale dužnosti. One pak dužnike, koji nijesu platili posljednju godinu molimo da plate odmah, dok ćemo sa onima, koji više toga duguju, a ne jave se u najkraćem roku, vrlo brzo obračunati, na taj način, što ćemo ih predati odvjetniku. »Luč« mnogo stoji, a izvadač (J. K. Đ. Liga) nema nikakovih fondova, da bi mogla plaćati deficite. Zato će svatko razuman shvatiti, da ne možemo trpjeti neredovitosti, jer nas drugi gone. Nadalje ističemo, da **svi oni koji ne vrate u roku od mjesec dana prvi broj ostaju kao pretplatnici i dužni su platiti cijelu godinu.**

Svoje drage pretplatnike upozoravamo na činjenicu, da je samo ovaj broj stajao više tisuća dinara i da to treba u najkraćem roku isplatiti. Zato molimo, da odmah svi koji mogu, odmah izvrše svoju dužnost, a dake molimo, da odmah pošalju barem jedan dio pretplate odmah na početku godine, jer što kasnije, to će im biti sve to teže platiti.

Što se tiče povjerenika, želieli bi da to radije budu vođe organizacija, ili u najgorem slučaju, da »Luč« na brigu uzmu odbori organizacija.

Svoje prijatelje upozoravamo na priloženu dopisnicu, na kojoj će nam javiti imena onih ljudi, kojima bi mogli slati »Luč« na ogled i imena novih pretplatnika, koje će oni naći u svojoj okolini. Na ovaj način i redovitim plaćanjem pretplate ćete najbolje pomoći »Luči«. Zato nam prije drugog broja šaljite dopisnice, da znamo odrediti broj primjeraka drugoga broja. Dakle, prijatelji i drugovi, na posao za »Luč« da se preko nje porode nova vremena starog oduševljenja.

A osim toga ove godine je snižena i cijena Luči, usprkos svega toga, što je ovako pomladena. Naslovna stranica stoji dosta novaca, osim toga su tu slike uz ostalu obnovu, pa bi bila najsvetija dužnost svakoga našega organizovanog đaka i učenice, te dragih prijatelja, da postanu pretplatnici i da je prošire, gdje god mognu. Zato, prijatelji shvatite vašu najsvetiju dužnost: Širenje katoličke štampe!

ŠTA SMO? »Orlovska Straža«, glasilo »Hrvatskog Orlovskog Saveza« u svojoj poznatoj maniri prešućivanja, iznoseći direktive lanjske konferencije episkopata izvješćuje, da će »đaštvu dozvoljava, da slobodno bira, hoće li biti organizovano u orlovskom tipu organizacija ili u literarnom tipu kat. đačkih organizacija«. Hvala Bogu, kad je već strah pred samim imenom Liginim tolik, da ga se ne usuđuju napisati. Ili se boje možda, da bi tim napravili reklamu za »literarni tip«? U mutnom se riba lovi. Ovako će možda mnogome biti nejasno, koje su to uopće organizacije. Jer svatko, tko je u njima — pa i tko je bio u njima— vrlo dobro znade, da zadaća »Ligina« nije literatura, i da zato što organizacije imaju i literarnu sekciju, ne može ipak biti sam tip nazvan isključivo literarnim. Pa nisu li i sami današnji »vođovi HOS-a izišli iz tih organizacija, gdje nisu učili samo literaturu, a čak nisu naučili ni toliko literature, da bi pisali pravilnim hrvatskim jezikom i dobrim stilom! Mahnić je znao vrlo dobro, zašto je zainteresovao omladinu za literaturu: jer se na polju književnosti bije i dobiva bitka i d e j a. O tome, čini se, nemaju ni pojma »neliterarni« ljudi, kojima su sve ideje suvišne, ako imaju nekoliko iskidanih citata u ruci. Ako već misli »Orlovska Straža«, da treba da izvješćuje o ovom osjetljivom predmetu, za koji uostalom vrlo dobro zna, da je svakomu dobro poznat iz samih saopćenja episkopata, onda barem neka izvješćuje ne prešućujući ničije pravo i potpuno ime, ili je to ime možda ono, što »ne smije u javnost«, jer je »Orlovskoj Straži« toliko drago »mirno stanje i stara saradnja«, Mi smo organizacija, koja je dala čitavu legiju radnika na svim poljima kulturnog rada i socijalnog nastojanja, koja je dala sav ljudski materijal za vodstvo svih i najrazličnijih grana Katoličkog pokreta i katoličke akcije, organizacija, koja je u najdaljim krajevima katoličkog svijeta danas poznata pod imenom »Lige«, samo kod kuće, pod vlastitim krovom, ne znaju kako bi nas nazvali, samo da zabašure s našim imenom i našu egzistenciju!

Radije neka nam se kaže jednom tačno, šta je taj »orlovski tip«! Nakon slavne teorije o »plusu«, koja je imala da opravda ono, što bi se inače nazvalo bijegom ispod zastava, pod kojima su se do jučer i sami još borili, nakon tolikog emfatičnog razlaganja o tom, da HOS pruža sve, što god se može zamisliti, p l u s ono što osim njega nitko na svijetu nema, čitamo iz pera g. dra I. Merza konstataciju, da je hrvatsko orlovstvo »r e l i g i o z n o - s o c i j a l n i pokret, koji ima u svom programu i tjelesni uzgoj« »Život, 1927. 4. str. 230.) — i tako je p r o s v j e t a — valjda radi toliko prezrene »literature« — sasvim ispala iz ove klasične definicije! Mi znamo, da su naši drugovi Orlovi drugoga (i bez sumnje jasnijega) mišljenja o ovim stvarima, pa im zato i napominjemo ovo, da vide, šta se sve može napisati, kad se hoće silom da dokaže, da nema ravne organizacije »orlovskom tipu« od neba pa do crne zemlje! I mi volimo mir i saradnju, ali pod poštenim svojim imenom i s ljudima, koji sami znaju što su.

NAŠA OPREMA. Kako naši čitači vide, ovogodišnja »Luč« izlazi u novoj opremi. Iz svega se vidi, da je na tome radio profinjeni ukus umjetnika. Uvjereni smo, da će čitači biti osobito obradovani, da je Ligi uspjelo za svoje glasilo angažovati vrsnog umjetnika g. Vladimira Kirina, koji je u posljednje vrijeme sa velikim uspjehom opremio par naših publikacija, te se može reći da je to najbolja oprema što su je ikada imala naša izdanja. »Luč« sa svojim vanjskim licem stupa u red najboljih listova u našoj državi, te može da se dostojno prikaže na svakom mjestu. Osim toga donosimo odsada unaprijed redovito slike, a predviđamo i ostalih ugodnih promjena, ako u našem nastojanju budemo poduprti od naše publike, a osobito od idealizma organizovanog đaštva. Jer svi znadu, da osim toga što je ova oprema lijepa ima i naličje, koje se sastoji u tome da i košta. Stoga svi naši iskreni prijatelji moraju vrlo mnogo raditi za »Luč«.

NAŠE SLIKE. Slike, koje donosimo u ovom broju, nisu samo vrlo uspjelo uhvaćeni intimni momenti našega ljetošnjeg sastanka u Splitu, koji će bez sumnje drugovima dobro doći kao lijepa uspomena na sve ono, što su tom prilikom vidjeli i čuli, nego su također i vrlo dobri primjeri uspjelih amaterskih fotografija. Izbor motiva, odabiranje smještaja, shvaćanje momenta, kao i tehnička izrada zaista svjedoče, da drug Mužinić iz Koprivnice ima dobar smisao za ono, što amaterska fotografija ima da dade, kao i mnogo dobroga ukusa i umjetničkog smisla za vrijednost ovakova rada. Mi se tome od srca veselimo znajući, da će se baš na ovaj način prokrčiti putevi i našem umjetničkom pokretu, o kojemu je na sastanku bilo govora. S toga pozivamo i sve ostale drugove, koji se bave fotografiranjem, da nam što češće šalju svoje uspjelije snimke, i to ne samo one iz đačkog života i koje su po svom objektu zanimive, nego i uopće sve one, koje pokazuju zanimljiv motiv ili umjetnički ugođaj, i koji će pridonijeti razvijanju amaterske tehnike i umjetničkog ukusa kod naših drugova.

Tiskara »Merkantile«, Zagreb. (Za tiskaru odgovara: Gjuro Jutriša, Ilica 35).